

Lovforslag nr. L 156. Fremsat den 31. januar 2001 af justitsministeren (Frank Jensen)

Forslag

til

Lov om hold af slagtekyllinger

Kapitel 1

Anvendelsesområde

§ 1. Reglerne i denne lov finder anvendelse på bedrifter med slagtekyllinger, der holdes til erhvervsmæssigt formål.

Definitioner

§ 2. Ved slagtekyllinger forstås i denne lov kyllinger, som holdes med henblik på slagtning til brug for konsum.

Stk. 2. Ved kyllinger forstås i denne lov afkom af høns fra klækning til kønsmodenhed.

Stk. 3. Ved huse forstås i denne lov rum eller bygninger, hvori der holdes slagtekyllinger.

Stk. 4. Ved embedsdyrlæge forstås i denne lov en dyrlæge fra fødevareregionen, der har ansvaret for kødkontrollen på et fjerkræslagteri.

Forholdet til anden lovgivning

§ 3. Reglerne i dyreværnsloven og regler, der udstedes i medfør af dyreværnsloven, finder desuden anvendelse på hold af slagtekyllinger.

Kapitel 2

Lysprogrammer

§ 4. Husene skal være tilstrækkeligt oplyst til, at slagtekyllingerne kan se de øvrige dyr, undersøge deres omgivelser og udvise normal adfærd og til, at der kan føres et nøje tilsyn med kyllingerne.

Stk. 2. Slagtekyllinger må ikke til stadighed holdes ved konstant lys. I opdrætningsperioden skal der anvendes et lysprogram, der sikrer slag-

tekyllingerne en døgnrytme med en tilstrækkelig sammenhængende mørkeperiode til at imødekomme deres adfærdsmæssige og fysiologiske behov. Overgangen mellem lys og mørke (skumring og dæmring) skal ske gradvist og være tilstrækkelig lang til, at slagtekyllingerne kan nå at indstille sig på de ændrede lysforhold. Hvis slagtekyllingerne har adgang til udendørs arealer, og de får en mørkeperiode svarende til nattens længde ifølge årstiden eller af samme længde som ved brug af lysprogrammer, kan anvendelse af lysprogram dog undlades.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om sammensætningen og varigheden af lys- og mørkeperioder og om lysintensitet.

Strøelse

§ 5. Husene skal i hele produktionsperioden have en strøelsesmåtte, der er løs og tør i overfladen.

Ventilation og klimastyring

§ 6. Bygningernes isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentrationer af luftarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for slagtekyllingerne. I varmeperioder må temperaturen i husene ikke overstige temperaturen udenfor væsentligt.

Belægningsgrad

§ 7. Den gennemsnitlige belægning i det enkelte hus må ikke overstige 40 kg levende kylling pr. m² gulvareal.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om opgørelsen af den gennemsnitlige belægning i det enkelte hus.

Foder- og drikkevandsanlæg

§ 8. Slagtekyllingerne skal gennem hele produktionsperioden have adgang til tilstrækkelig foderplads og vandforsyning.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om foder- og drikkevandsanlæg.

Kapitel 3

Tilsyn på slagteri

§ 9. Tilstanden af trædepuder og fjerdragt på de slagtekyllinger, som bliver indleveret på et fjerkræslagteri, skal overvåges løbende på embedsdyrlægens ansvar.

Stk. 2. Giver tilstanden af de undersøgte trædepuder og fjerdragter embedsdyrlægen grund til at antage, at der kan være velfærdsproblemer i det hus, som de pågældende slagtekyllinger hidrører fra, indberetter embedsdyrlægen det straks til vedkommende fødevareregion. Hvis forholdene skønnes at være mindre væsentlige, kan embedsdyrlægen dog i stedet henstille til producenten, at der skal rettes op på utilstrækkelige forhold i det pågældende hus. Hvis de påpegede forhold ikke er udbedret ved modtagelsen af det næste hold slagtekyllinger fra samme hus, skal embedsdyrlægen indberette det til vedkommende fødevareregion.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om overvågning af slagtekyllingernes trædepuder og fjerdragt på slagterierne, herunder hvornår embedsdyrlægen bør foretage indberetning efter stk. 2. Reglerne fastsættes efter forhandling med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri.

Besætningskontrol

§ 10. Fødevareregionerne foretager løbende stikprøvekontrol af de forhold i husene, der kan have betydning for slagtekyllingernes velfærd, herunder kontrol af de fysiske rammer for dyreholdet og den daglige driftsledelse af slagtekyllingeproduktionen.

Stk. 2. Fødevareregionerne foretager opfølgning på de indberetninger, som embedsdyrlægerne foretager, jf. § 9, stk. 2.

Stk. 3. Fødevareregionerne fører kontrol med, om producenterne efterkommer meddelte påbud, jf. §§ 11-13.

Påbud

§ 11. Hvis en fødevareregion konstaterer velfærdsproblemer i et eller flere huse, skal fødevareregionen påbyde den ansvarlige producent inden for en nærmere fastsat frist at rette op på utilstrækkelige forhold. Hvis det findes påkrævet, skal fødevareregionen endvidere påbyde producenten inden for en nærmere fastsat frist at udarbejde en redegørelse for de tiltag, som er nødvendige for at udbedre forholdene. Fødevareregionen skal godkende indholdet af redegørelsen og fastsætte en frist for, hvornår de i redegørelsen foreslåede tiltag skal være gennemført.

§ 12. Fødevareregionerne kan påbyde en producent at nedsætte belægningen af slagtekyllinger i et eller flere huse til under den i § 7 foreskrevne belægningsgrad i følgende tilfælde:

- 1) Hvis en fødevareregion konstaterer væsentlige eller gentagne velfærdsproblemer i et eller flere huse.
- 2) Hvis producenten ikke inden for en given frist efterkommer et påbud om at rette op på utilstrækkelige forhold efter § 11, 1. pkt.
- 3) Hvis producenten ikke udarbejder den i § 11, 2. pkt., nævnte redegørelse inden for den fastsatte frist.
- 4) Hvis producenten ikke gennemfører de i redegørelsen beskrevne tiltag inden for den i medfør af § 11, 3. pkt., fastsatte frist.

Stk. 2. Producenten kan i almindelighed ikke påbydes at nedsætte sin belægning af slagtekyllinger til mindre end 25 kg levende kylling pr. m² gulvareal.

§ 13. Når producenten fremlægger dokumentation for, at de forhold, der har givet anledning til påbud efter § 12, er udbedret, beslutter fødevareregionen, på hvilke vilkår belægningen på ny kan øges under hensyntagen til dyrenes velfærd. Beslutningen træffes på grundlag af producentens dokumentation sammenholdt med resultaterne af kontrolbesøg i besætningen og oplysninger fra slagteriet om konstaterede trædepudevidninger, kassationsårsager mv.

Klageadgang

§ 14. Fødevareregionernes afgørelser i medfør af § 11, § 12, stk. 1, og § 13 kan påklages til Justitsministeriet. Klage over fødevareregionernes afgørelser har ikke opsættende virkning.

Administrative forskrifter om besætningskontrol

§ 15. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om kontrol af huse, herunder om krav til redegørelsen, tidsfrister mv., og om hvornår forholdene bør give anledning til indgriben fra fødevareregionerne. Reglerne fastsættes efter forhandling med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og de organisationer, der efter justitsministerens skøn særlig berøres af reglerne.

Adgang til besætninger mv.

§ 16. Ansatte i Fødevaredirektoratet og fødevareregionerne har, i det omfang udførelsen af de i denne lov nævnte kontrolopgaver kræver det, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til de rum eller bygninger, hvori der holdes slagtekyllinger eller forefindes anlæg til brug for produktionen. Det påhviler producenten af slagtekyllinger i de pågældende huse vederlagsfrit at yde fornøden bistand i forbindelse med udførelsen af kontrolopgaverne.

Stk. 2. Politiet yder om nødvendigt bistand hertil.

Udlevering af oplysninger

§ 17. Det påhviler producenten efter anmodning vederlagsfrit at give de faktiske oplysninger vedrørende den pågældende slagtekyllingeproduktion, som er nødvendige for udførelsen af de i denne lov nævnte kontrolopgaver.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler herom.

Kapitel 4

Betaling mv.

§ 18. Udgifter ved overvågning af indleverede slagtekyllinger på slagterierne, og udgifter i forbindelse med fødevareregionernes kontrol med de enkelte besætninger, der udføres efter denne lov, afholdes af slagtekyllingeproducenterne eller en sammenslutning heraf, medmindre justitsministeren bestemmer andet.

Stk. 2. Medmindre justitsministeren bestemmer andet, afholder den enkelte slagtekyllingeproducent dog selv udgifterne i forbindelse med

- a) kontrol, som fødevareregionen udøver med producentens besætninger på baggrund af en indberetning fra et slagteris embedsdyrlæge, jf. § 10, stk. 2,
- b) fødevareregionens godkendelse af producentens redegørelse, jf. § 11, og
- c) fødevareregionens opfølgende besætningskontrol i forbindelse med et påbud om nedsettelse af belægningsgraden og fastsættelse af vilkår for efterfølgende at øge belægningsgraden igen, jf. § 12, stk. 1, og § 13.

Stk. 3. Beløb, som opkræves i henhold til stk. 2, og som ikke betales rettidigt, tillægges en årlig rente svarende til renten i henhold til rentelovens § 5. Den tillagte rente udgør dog mindst 50 kr.

Stk. 4. Der er udpantningsret for de i stk. 2 og 3 nævnte beløb.

Stk. 5. Udgifterne ved overvågning af slagtekyllinger på slagterierne og ved fødevareregionernes kontrol af besætningerne efter denne lov beregnes efter satserne i bekendtgørelse om betaling for kontrol af fødevarer og levende dyr mv.

Stk. 6. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om opkrævning af beløb som nævnt i stk. 1-3, herunder om fastsættelse af et beløb til dækning af omkostningerne ved udsendelse af erindringsskrivelser.

Kapitel 5

Almindelige bestemmelser

§ 19. Justitsministeren kan fastsætte regler med henblik på opfyldelse og anvendelse af Det Europæiske Fællesskabs direktiver og forordninger om forsvarlig behandling af slagtekyllinger, og om beskyttelse af disse dyrs velfærd.

§ 20. Inden justitsministeren fastsætter regler i henhold til bestemmelser i denne lov, skal dyreværnsorganisationer og andre organisationer, der efter ministerens skøn særlig berøres af reglerne, have lejlighed til at udtale sig.

Kapitel 6

Straf

§ 21. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der

- 1) overtræder § 4, stk. 1 og 2, § 5, § 6, § 7, stk. 1, og § 8, stk. 1,
- 2) undlader at efterkomme påbud efter §§ 12-13,
- 3) undlader at yde fornøden bistand i henhold til § 16, stk. 1, eller
- 4) undlader at give oplysninger efter § 17, stk. 1.

Stk. 2. I regler, der udstedes i medfør af denne lov, kan der fastsættes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder for overtrædelse af reglerne.

Stk. 3. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 7

Ikrafttræden, overgangsbestemmelser mv.

§ 22. Loven træder i kraft den 1. januar 2002, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Uanset § 7, stk. 1, fastsættes følgende krav til den gennemsnitlige belægning i det enkelte hus i de her anførte tidsrum:

- 1) Maks. 44 kg levende kylling pr. m² gulvareal til udgangen af 2002.
- 2) Maks. 43 kg levende kylling pr. m² gulvareal til udgangen af 2003.
- 3) Maks. 42 kg levende kylling pr. m² gulvareal til udgangen af 2004.
- 4) Maks. 41 kg levende kylling pr. m² gulvareal til udgangen af 2005.

§ 23. Loven gælder ikke for Grønland og Færøerne. Loven kan ved kongelig anordning sættes i kraft for Færøerne med de afvigelser, som de særlige færøske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Formålet med lovforslaget er at sikre en bedre velfærd for slagtekyllinger, det vil sige kyllinger, der holdes erhvervsmæssigt med henblik på slagtning til brug for konsum.

Lovforslaget bygger på en model, som Justitsministeriets arbejdsgruppe om slagtefjerkræ har fremlagt i en delrapport om slagtekyllinger fra november 2000.

Siden 1960'erne har man ved avl af slagtekyllinger fokuseret meget på, at kyllingerne skulle tage hurtigt på i vægt, så de nåede slagtevægten i løbet af så kort tid som muligt. Avlsselskaberne har derfor i årtier ensidigt udvalgt kyllinger, der voksede hurtigt, til at indgå i avlen uden samtidig at tage højde for, om kyllingerne fik velfærdsmæssige problemer. Det har nu vist sig, at en stor del af slagtekyllingerne i den moderne produktion har en række velfærdsmæssige problemer, som hovedsagelig skyldes denne genetiske udvælgelse. Kyllingerne fremavles i dag af nogle få udenlandske selskaber. Et forsøg på gennem dansk lovgivning at stille nærmere krav til udvælgelsen af kyllinger i avlsprogrammerne vil derfor næppe have nogen effekt.

En del af de velfærdsmæssige problemer, som skyldes den genetiske udvælgelse, kan imidlertid til en vis grad reduceres på andre måder, og det er hensigten med dette lovforslag at sikre, at producenterne anvender disse muligheder.

Et stort velfærdsmæssigt problem for slagtekyllingerne er benproblemer, som bl.a. skyldes deres hurtige vægtforøgelse. Kyllingerne holdes i mange besætninger ved konstant lys næsten 24 timer i døgnet, så de kan æde hele tiden og dermed forøge vægten hurtigt. Det foreslås derfor, at der fastsættes regler for belysningen i kyllingehusene (lysprogrammer). Formålet hermed er blandt andet at øge slagtekyllingernes mobilitet og aktivitet og give dem en længerevarende hvileperiode, hvilket medvirker til at reducere deres benproblemer. Lysprogrammerne skal således sikre,

at kyllingerne får en passende døgnrytme med en længerevarende mørkeperiode.

En anden væsentlig medvirkende årsag til slagtekyllingernes benproblemer er høje belægningsgrader, hvor mange kyllinger skal gå sammen på meget lidt plads. Det foreslås derfor, at der fastsættes regler om en maksimal belægning på 40 kg levende kylling pr. kvadratmeter gulvareal. Nedsættelse af belægningsgraden i forhold til den nuværende praksis vil imidlertid medføre betydelige økonomiske konsekvenser for de fleste slagtekyllingeproducenter og for følgeindustrien (rugerier og slagterier). Lovforslaget indeholder derfor forslag til en fire-årig overgangsperiode, hvor producenterne gradvis kan sænke deres belægning fra maks. 44 kg/m² det første år efter lovens ikrafttræden til 40 kg/m² efter fire år.

Kvaliteten af strøelsen i kyllingehusene har også stor betydning for kyllingernes velfærd og for deres muligheder for at skrabe og støvbade. Lovforslaget indeholder derfor et krav om, at strøelsesmåtten i hele produktionsperioden skal være løs og tør i overfladen. Strøelseskvaliteten er meget afhængig af ventilation og klimastyring i kyllingehusene, og for høje koncentrationer af gasarter og for høje temperaturer i husene kan desuden forringe kyllingernes velfærd betydeligt. Det foreslås derfor, at ventilationen og klimastyringen i husene skal sikre, at kyllingerne ikke lider skade, ligesom temperaturen i husene i varme perioder ikke må overstige udetemperaturen væsentligt for at undgå, at kyllingerne lider varmedøen.

Endelig foreslås det, at der indføres en overvågning af kyllingernes velfærd. Denne overvågning foreslås blandt andet indført på kyllingefjerdrakterne. Slagteriets embedsdyrlæge, der som led i kødkontrollen fører tilsyn med de levende kyllinger ved ankomsten til slagteriet, skal således i forbindelse med dette tilsyn også løbende vurdere tilstanden af kyllingernes fjerdrag, idet stærkt tilsmudsede fjerdragter er tegn på velfærdsmæssige problemer i en besætning. Endvidere skal en særligt uddannet tekniker under embedsdyrlægens ansvar undersøge trædepuderne fra et bestemt antal kyllinger fra hver besætning, fordi svidninger på

trædepuderne kan være tegn på problemer med fugtig strøelse i de enkelte kyllingehuse, hvilket medfører dårligere velfærd blandt kyllingerne. Hvis overvågningen fører til gentagne eller større anmærkninger vedrørende kyllingerne fra de enkelte besætninger, skal embedsdyrlægen indberette forholdet til den lokale fødevareregion.

Overvågningen på slagterierne foreslås suppleret med en stikprøvebaseret velfærdskontrol ude i kyllingebesætningerne. Denne kontrol, som foreslås foretaget af dyrlæger fra fødevareregionerne med særlig indsigt i dyrevelfærd, har til formål at undersøge forhold i de enkelte kyllingehuse, som kan have betydning for kyllingernes velfærd, herunder den fysiske indretning og den daglige driftsledelse mv. Hvis overvågningen på slagterierne afslører problemer med dyrevelfærden i bestemte besætninger, foreslås det tillige, at fødevareregionernes dyrlæger følger op på indberetninger fra slagterierne. Det kan f.eks. ske ved, at dyrlægerne om nødvendigt aflægger kontrolbesøg på den pågældende bedrift, eller eventuelt anmoder producenten om at udarbejde en redegørelse over de tiltag, der er nødvendige for at rette op på de konkrete problemer i besætningen. Producenten vil kunne indhente kvalificeret rådgivning fra f.eks. Landskontoret for Fjerkrærådgivning.

Det foreslås, at overvågningsordningerne suppleres med et passende sanktionssystem. Lovforslaget giver således fødevareregionerne en række forskellige reaktionsmuligheder. En af disse muligheder er, at fødevareregionen skønsmæssigt kan påbyde en kyllingeproducent at nedsætte belægningen af kyllinger i et kyllingehus. Det vil eksempelvis kunne ske, hvis der konstateres alvorlige eller gentagne velfærdsproblemer, eller hvis producenten ikke fremkommer med en fyldestgørende redegørelse for, hvilke nødvendige tiltag vedkommende agter at foretage for at udbedre de påpegede forhold.

Overvågnings- og sanktionssystemet foreslås primært finansieret af slagtekyllingeproducenterne, dog med mulighed for at lade en stor del af omkostningerne blive dækket af en sammenslutning af producenter. Der kan eksempelvis oprettes en kollektiv betalingsordning, f.eks. således at Fjerkræafgiftsfonden dækker udgifterne til overvågningen på slagterierne og den stikprøvevise besætningskontrol, mens den enkelte producent selv skal afholde udgifterne til redegørelser, kontrolbesøg mv., der er foranlediget af konkret konstaterede velfærdsproblemer i den pågældende producents besætning.

Lovforslaget indeholder endvidere bemyndigelsesbestemmelser til justitsministeren til administrativt at

fastsætte nærmere regler om ovennævnte forslag, samt om foder- og drikkevandsanlæg og lysintensiteten i kyllingehusene. På baggrund af arbejdsgruppens delrapport har Justitsministeriet udarbejdet et udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugægproduktion. Bekendtgørelsesudkastet er optrykt som bilag til dette lovforslag.

2. De gældende regler

2.1. Dyreværnsloven mv.

Ved hold af slagtekyllinger gælder de almindelige regler i dyreværnsloven (jf. lov nr. 386 af 6. juni 1991 med senere ændringer), som indeholder generelle regler for behandling af dyr.

Dyreværnsloven indeholder ikke specifikke regler om slagtekyllinger. Lovens generelle bestemmelser i §§ 1-3 finder imidlertid anvendelse på alle typer af dyrehold mv. Det fremgår blandt andet heraf, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe (§ 1), at enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyrene behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyn til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov (§ 2), og at dyrenes opholdsrum skal indrettes i overensstemmelse hermed (§ 3).

I Justitsministeriets bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr (jf. bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000) er der fastsat visse minimumskrav, der altid skal være opfyldt ved hold af landbrugsdyr, medmindre strengere krav er fastsat i anden lovgivning. Bekendtgørelsen indeholder primært bestemmelser, der gennemfører Rådets direktiv om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål (Rådets direktiv 98/58/EF). Bekendtgørelsens regler er imidlertid i vidt omfang en udmøntning af de ovenfor nævnte generelle regler i dyreværnslovens §§ 1-3 i relation til hold af landbrugsdyr.

2.2. Europarådets rekommandation om tamfjerkræ (*Gallus gallus*)

Danmark har den 5. december 1979 ratificeret den europæiske konvention af 10. marts 1976 om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål, jf. bekendtgørelse nr. 76 af 2. oktober 1980, Lovtidende C 1980 s. 233. Konventionen er ratificeret af samtlige EU-lande og af Fællesskabet. Konventionen gælder for alle dyr, der opdrættes med henblik på produktion af fødevarer, uld, skind, pels eller andre landbrugsformål, og den omfatter således også slagtekyllinger.

Konventionen indeholder en række overordnede principper for behandlingen af dyrene, bl.a. i relation til husning, fodring, vanding, pasning, bevægelsesfrihed, belysning, temperaturer, tilsyn mv. Alle disse faktorer skal opfylde dyrenes fysiologiske og etologiske behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer. Konventionen er gennemført i dansk ret ved dyreværnsloven.

I medfør af konventionen er der nedsat en stående komité med repræsentanter fra de kontraherende stater. Komitéen har ansvaret for at udarbejde og vedtage anbefalinger (rekommandationer) til de kontraherende stater om de nærmere bestemmelser til gennemførelse af principperne i konventionen. Disse rekommandationer indeholder således mere detaljerede krav til opdræt af de forskellige arter landbrugsdyr, og de skal være baseret på videnskabelige erfaringer med de pågældende dyrearter.

Den stående komité har den 28. november 1995 vedtaget en rekommandation om tamfjerkræ (*Gallus gallus*). Rekommandationen fastsætter forskellige anbefalinger og krav til hold af tamfjerkræ af arten *Gallus gallus*.

De kontraherende stater - herunder Danmark og de øvrige EU-lande - er ifølge konventionens artikel 9, stk. 3, forpligtede til at gennemføre rekommandationen inden 6 måneder efter vedtagelsen, det vil sige inden den 28. maj 1996. Gennemførelsen behøver dog ikke at ske ved fastsættelse af nærmere regler, hvis hold af dyrene i den kontraherende stat i praksis allerede opfylder kravene i rekommandationen.

En række af rekommandationens anbefalinger må antages at være omfattet af de generelle regler om hold af dyr i dyreværnsloven eller være indeholdt i Justitsministeriets bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr. Herudover har det hidtil været antaget, at rekommandationens krav i praksis efterleves i Danmark, hvorfor der ikke har været behov for at fastsætte nærmere regler til gennemførelse af rekommandationen.

3. Lovforslagets baggrund

Det fremgår af dyreværnslovens § 4, stk. 1, at justitsministeren kan fastsætte regler om dyrs opholdsarealer og opholdsrum og om inventaret heri. Efter § 4, stk. 2, kan regler vedrørende dyr i landbruget, der ikke beror på en forpligtelse af international karakter, alene fastsættes efter stk. 1, når reglerne er af mindre indgribende betydning.

Dette lovforslag beror ikke på en international forpligtelse, og forslaget indeholder enkelte bestemmelser af mere indgribende betydning. Det skønnes der-

for ikke muligt inden for rammerne af den givne bemyndigelsesbestemmelse i dyreværnslovens § 4, stk. 1, jf. stk. 2, at fastsætte de foreslåede regler om hold af slagtekyllinger administrativt. Desuden indeholder lovforslaget regler, der ikke direkte vedrører opholdsarealer og inventar mv.

Uagtet at dette lovforslag - ligesom dyreværnsloven - indeholder en række bemyndigelsesbestemmelser, er de væsentligste regler medtaget i lovforslaget, og det er således kun de mindre indgribende og teknisk detaljerede krav, der forudsættes gennemført administrativt, jf. det i bilaget optrykte udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugægproduktion.

3.1. Det Dyreetiske Råds udtalelse vedrørende slagtefjerkræ

Det Dyreetiske Råd afgav i februar 1995 en udtalelse vedrørende slagtefjerkræ, hvori rådet blandt andet udtaler sig om opdræt af slagtekyllinger.

Rådet udtalte blandt andet, at:

»Produktion af slagtefjerkræ har i tiden siden 2. verdenskrig været inde i en rivende udvikling, hvor det er lykkedes at gøre produktionen stadigt mere rationel og effektiv. I denne udvikling har der ikke - eller kun i meget begrænset omfang - været fokuseret på dyrenes velfærd. (...) moderne produktion af slagtefjerkræ [sker] på måder, som i forskellig grad tilsidesætter dyrenes behov og medfører smerte, angst, frustration og anden lidelse.« (side 27)

På den baggrund anbefaler rådet blandt andet:

»(...) at tage udgangspunkt i de problemer, som truer dyrenes velfærd, f.eks. avlsmateriale med disposition for benproblemer og fugtig strøelse. I stedet for at sige, at dyrene skal have opfyldt bestemte arealkrav, bør man snarere forlange, at den daggamle kyllings genetiske egenskaber er i orden, og at kyllingerne opdrættes på en strøelsesmåde, som gennem hele opdrætsforløbet har en tør og løs overflade. (...)»

Det Dyreetiske Råd foreslår, at der opstilles en liste over forhold, som skal være i orden, for at kyllingerne kan siges at få tilgodeset deres velfærd. Kan en producent dokumentere, at forholdene er i orden, og at kyllingerne derfor ikke udsættes for problemer, som truer deres velfærd, så kan produktionen anses for at være etisk acceptabel.« (side 20 f.)

3.2. Regeringens fødevarepolitiske redegørelse

I sin fødevarepolitiske redegørelse fra januar 1998 tilkendegav regeringen, at der i særdeleshed inden for den moderne svine- og fjerkræproduktion kan være grundlag for at tilvejebringe nye regler, hvor der i hø-

jere grad fokuseres på etiske hensyn, herunder hensynet til dyrenes behov, frem for i så vidt omfang som hidtil at fokusere på produktionsøkonomien.

Regeringen anførte, at det er påkrævet, at den danske fjerkræproduktion gøres til indsatsområde, og at regeringen agtede at tage initiativ til drøftelser med fjerkræbranchen med henblik på at gennemføre nye produktionsstandarder, der yderligere sikrer dyrenes velfærd. Regeringen påpegede i den forbindelse, at der blandt andet bør sættes ind vedrørende ben- og ledproblemer, lysprogrammer og flokstørrelser.

3.3. Arbejdsgruppen om slagtefjerkræ

Justitsministeren nedsatte den 8. oktober 1998 en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, Fødevaredirektoratet, Statens Jordbrugs- og Fiskeriøkonomiske Institut, Danmarks JordbrugsForskning (Forskningscenter Foulum), Det Danske Fjerkræraad, Foreningen til Dyrenes Beskyttelse, Det Dyreetiske Råd og Justitsministeriet samt professor J. Fris Jensen.

Arbejdsgruppen blev anmodet om at gennemgå den danske slagtekyllingeproduktion. Arbejdsgruppen skulle på baggrund af regeringens fødevarepolitiske redegørelse og med inspiration fra bl.a. Det Dyreetiske Råds udtalelse vedrørende slagtefjerkræ komme med forslag til nye regler om slagtefjerkræ og eventuelle andre mulige foranstaltninger, som kan fremme dyrevelfærden, herunder forslag til en dansk holdning under eventuelle kommende drøftelser i EU om slagtefjerkræ.

Arbejdsgruppen blev endvidere anmodet om at inddrage resultaterne af forskning og praktiske erfaringer på området og i videst muligt omfang tage hensyn her til ved udformningen af reglerne.

Arbejdsgruppen offentliggjorde i november 2000 en delrapport om slagtekyllinger. Nærværende lovfor-slag svarer med enkelte sproglige og lovtekniske ændringer til arbejdsgruppens lovudkast om hold af slagtekyllinger, jf. delrapportens afsnit VIII.

Arbejdsgruppen har endvidere gennemgået den danske rugæggsproduktion, jf. delrapportens afsnit V. Arbejdsgruppens forslag til en bekendtgørelse, som findes i rapportens afsnit IX, omhandler såvel hold af slagtekyllinger som rugæggsproduktion. De af arbejdsgruppen foreslåede regler om rugæggsproduktion kan fastsættes administrativt med hjemmel i dyreværnslovens § 4, stk. 1, § 14, stk. 3-5, og § 28, stk. 5 og 7. Det har derfor ikke været nødvendigt at fremsætte lovfor-slag på dette område. Justitsministeren agter at udstede administrative regler om rugæggsprodukti-

on i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag, dog med enkelte lovtekniske ændringer.

Dyreværnslovens krav om, at administrative regler udstedt i medfør af dyreværnsloven skal fastsættes efter forhandling med de organisationer, der efter justitsministerens skøn særlig berøres af reglerne, samt efter forhandling med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri (jf. dyreværnslovens § 4, stk. 4) anses for opfyldt ved drøftelserne i arbejdsgruppen, hvor såvel repræsentanter fra Det Danske Fjerkræraad, Foreningen til Dyrenes Beskyttelse og fra Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget.

Arbejdsgruppen vil fortsætte sit arbejde med henblik på at drøfte hold af andre arter slagtefjerkræ, herunder kalkuner og gæs.

4. Det genetiske avlsmateriale for slagtekyllinger

4.1. Arbejdsgruppens overvejelser

Den typiske slagtekyllingeproduktion såvel i Danmark som i andre lande er tilrettelagt ud fra meget effektive normer. Et vigtigt værktøj til at opnå en god økonomi i produktionen er at maksimere vækstraten, så kyllingerne hurtigst muligt tager mest muligt på i vægt.

I slagtekyllingeproduktionen er der derfor inden for de seneste årtier sket en væsentlig forøgelse af det genetiske potentiale for vækst. Den udvælgelse for hurtig vækst, der har fundet sted, har imidlertid medført en forringelse af kyllingernes benkonstitution, hvilket har stor betydning for slagtekyllingernes velfærd. Ligeledes er der sket en forøgelse af det antal kyllinger, der dør som følge af kredsløbssygdomme.

De benlidelser, der almindeligvis forekommer hos slagtekyllinger er

- 1) »Twisted legs« (en deformitet med rotation og bøjning af knoglerne over og under hasen).
- 2) *Tibia Dyscondroplasi* (en unormal forøget vækst af brusken i skinnebenets øverste ledhoved).
- 3) Lidelser i lårbenshovedet (f.eks. nedbrydelse af brusken på lårbenshovedet og evt. af lårbenshovedet selv).
- 4) Infektioner i haseled, lårbenshoved eller trædepuder.

Ovennævnte lidelser vil i større eller mindre udstrækning give anledning til bevægelsesforstyrrelser.

Det er almindeligt kendt, at de fleste af disse lidelser til en vis grad nedarves, og man kan derfor gennem et veltilrettelagt avlsarbejde reducere kyllingernes arvelige disposition for lidelserne, hvorved forekomsten af disse lidelser kan reduceres fremover.

Der er dog også andet end genetiske faktorer, der har indflydelse på udviklingen af benproblemer, blandt andet belægningsgraden i kyllingehuset, anvendelse af lysprogrammer og fodringsstrategier.

På verdensplan er der ca. 4-6 store virksomheder, der driver avl med slagtekyllinger. Virksomhederne udvælger avlsdyrene ud fra mange egenskaber, og ben- og skeletstyrke er blot én egenskab ud af mange. Fælles for avlsvirksomhederne er, at de – i hvert fald indtil for ganske få år siden – ikke lagde særlig vægt på at udvælge kyllingerne efter deres ben- og skeletstyrke, men i stedet prioriterede den hurtige vækstevne.

I 1999 udarbejdede Foreningen til Dyrenes Beskyttelse og Det Danske Fjerkræraad en rapport over den aktuelle benstyrke hos slagtekyllinger med 24 timers lys (Velfærdsmoniteringsprojektet). Undersøgelsen viste blandt andet, at en stor procentdel af slagtekyllingerne har problemer i form af gangbesvær (30%) samtidig med, at hyppigheden af benlidelsen *Tibia Dyscondroplasi* er høj (57%).

Arbejdsgruppen finder blandt andet på den baggrund, at der er store velfærdsmæssige problemer i den danske produktion af slagtekyllinger. Den genetiske udvælgelse af avlsdyrene må antages at være den væsentligste årsag til disse problemer. Arbejdsgruppen har derfor overvejet mulighederne for at stille krav til avlen (kyllingernes genetik) gennem lovgivningen.

Det avlsmateriale, der for tiden anvendes i Danmark, er imidlertid fremavlet uden for landets grænser. De kyllinger, der er forældre og – i mindre omfang – bedsteforældre til de danske slagtekyllinger leveres i vidt omfang fra nogle få udenlandske firmaer. Forældrene leveres til Danmark som daggamle kyllinger, hvorefter de opdrættes på udvalgte produktionssteder. De danner grundlag for den danske rugeægproduktion og dermed de slagtekyllinger, der opdrættes og slagtes i Danmark.

Arbejdsgruppen finder derfor, at danske regler om krav til udvælgelse af avlsmaterialet for slagtekyllingeproduktionen i Danmark. Samtidig er det arbejdsgruppens opfattelse, at det vil være særdeles vanskeligt at komme med forslag til specifikke krav til udvælgelsen af avlsmaterialet for slagtekyllinger. På grund af EU-regler om varernes fri bevægelighed i det indre marked kan Danmark normalt ikke forbyde import af kyllinger, der lovligt kan opdrættes og sælges i andre EU-lande.

En del af de velfærdsproblemer, der kan konstateres i den danske produktion af slagtekyllinger, kan imid-

lertid til en vis grad reduceres på anden måde end ved en omlægning af udvælgelsen af avlsmaterialet, herunder navnlig ved at indføre krav om lysprogrammer, der følger kyllingernes døgnrytme (jf. pkt. 5), ved at fastsætte et maksimum for belægningsgraden i kyllingehusene (jf. pkt. 8) og ved at stille krav til producenterne driftsledelse (jf. pkt. 10).

Der henvises til afsnit III om genetik i arbejdsgruppens delrapport.

4.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i, at fastsættelse af danske regler om krav til det avlsmateriale, som ligger til grund for den danske produktion af slagtekyllinger, alene vil have en meget begrænset effekt, da det avlsmateriale, der for tiden anvendes i Danmark, importeres fra udlandet – både inden og uden for EU.

Justitsministeriet kan derfor tiltræde, at kyllingernes velfærd i stedet bør sikres gennem krav til selve holdet af slagtekyllingerne i Danmark. Dette lovforslag indeholder forslag til regler herom.

Justitsministeriet vil desuden arbejde for, at der bliver gennemført fælles EU-regler om slagtekyllingers velfærd. Fælles EU-regler vil kunne få en vis indflydelse på de avlsselskaber, der producerer avlskyllinger i EU, og vil samtidig være medvirkende til at reducere den konkurrenceforvridende effekt af eventuelle forskelle i nationale krav til hold af slagtekyllinger i de forskellige EU-lande.

5. Lysprogrammer

5.1. Arbejdsgruppens forslag

Traditionelt er slagtekyllinger blevet opdrættet ved konstant lys for at maksimere fødeoptagelsen og den daglige vækst. Når kyllinger holdes ved lys i 24 timer i døgnet, holder de ikke lange hvilepauser, men bruger i stedet tiden på at æde. Når der samtidig avles på slagtekyllinger, der navnlig er udvalgt på grund af deres genetiske potentiale for hurtig vækst, indebærer 24 timers lys, at kyllingerne tager så hurtigt på i vægt, at deres ben ikke kan nå at udvikle sig tilsvarende.

Som nævnt ovenfor under pkt. 4 om genetik er benproblemer et af de største velfærdsproblemer i dansk slagtekyllingeproduktion.

Efter arbejdsgruppens opfattelse er én af mulighederne for at mindske hyppigheden og intensiteten af disse benproblemer anvendelse af lysprogrammer, hvorved slagtekyllingerne dagligt sikres en tilstrækkelig lang sammenhængende mørkeperiode, hvis længde bør afhænge af kyllingernes alder. Som følge af mørkeperioden vil det tidsrum, hvor slagtekyllin-

gerne æder, blive reduceret, hvorved væksten også reduceres. Kyllingerne vil således først opnå den ønskede slagtevægt efter en lidt længere periode end den nuværende slagtealder, men til gengæld vil deres skelet- og benstyrke blive bedre. Samtidig medfører brug af lysprogrammer, at kyllingernes mobilitet og aktivitet øges, ligesom der ses en lavere dødelighed og en bedre foderudnyttelse. Endvidere har en tilstrækkelig sammenhængende søvnperiode fysiologisk betydning for kyllingernes evne til at synkronisere og integrere udskillelsen af hormoner og styrke deres immunforsvar. Dette er formentlig vigtigt for kyllingernes velfærd og udvikling.

Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der bør indføres krav om obligatorisk brug af lysprogrammer ved hold af slagtekyllinger.

Arbejdsgruppen har på baggrund af en samlet vurdering af de forskellige hensyn, som spiller ind ved fastsættelsen af mørkeperiodernes varighed, fundet, at et lysprogram med gradvist optrappende daglængde bedst kombinerer de forskellige behov gennem kyllingernes vækstperiode.

Efter en gennemgang af den på nuværende tidspunkt foreliggende videnskabelige forskning i lysprogrammer og de praktiske erfaringer, der hidtil er opnået med anvendelse af sådanne programmer, anbefaler arbejdsgruppen, at lysprogrammet fastsættes således:

- 1) Fra 5 til 12 dage efter udrugning bør der være en mørkeperiode på ikke under 8 sammenhængende timer i døgnet (1. fase).
- 2) Fra 13 til 28 dage efter udrugning kan mørkeperioden reduceres til 6 sammenhængende timer i døgnet (2. fase).
- 3) Fra 29 dage efter udrugning til 5 dage før slagting kan mørkeperioden reduceres til 3 sammenhængende timer i døgnet (3. fase).

De sidste 5 dage før slagting bør der være mulighed for at give kyllingerne konstant lys, så deres aktivitetsniveau kan reduceres ved dæmpning af lyset på indfangningstidspunktet – i modsat fald er der stor risiko for skader på kyllingerne med de nuværende indfangningsmetoder. Endvidere bør der de første 5 dage efter udrugning være mulighed for at holde kyllingerne ved konstant lys, for at få dem "i gang" efter indsættelsen i stalden.

Arbejdsgruppen foreslår, at der kan indføres en gradvis aftrapning af mørkeperioderne i 2. og 3. fase – dog således at den gennemsnitlige sammenhængende mørkeperiode ikke må være mindre end henholdsvis 4,5 og 1,5 time i døgnet i hele fasen.

Arbejdsgruppen finder endvidere, at der bør fastsættes krav om indførelse af skumrings- og dæmrings-

perioder på 15-30 minutter, således at kyllingerne kan nå at indstille sig på overgangen fra lys til mørke og omvendt, herunder indtagelse af hvilepladser, optagelse af foder mv.

Arbejdsgruppen har endelig overvejet, hvor høj en lysintensitet, der bør være i kyllingehusene i perioder med normal belysning. Af hensyn til kyllingers adgang til at udøve normal adfærd og aktivitet, og producentens mulighed for at inspicere kyllingerne nøje, finder arbejdsgruppen efter en samlet vurdering, at lysintensiteten bør fastsættes til minimum 20 lux i dyrenes øjenhøjde. For at undgå (de sjældne) tilfælde af alvorlig fjerpilning og kannibalisme i et kyllingehus, foreslås det dog, at lysintensiteten undtagelsesvis kan dæmpes – dog ikke under 5 lux – hvis der er optræk hertil.

Som følge af den hastige tekniske og videnskabelige udvikling på området finder arbejdsgruppen, at der bør være adgang til løbende at ajourføre reglerne om den nærmere sammensætning af lysprogrammet. Dette sikres efter arbejdsgruppens opfattelse bedst, hvis justitsministeren bemyndiges til administrativt at fastsætte nærmere regler herom.

Der henvises til afsnit IV.1. om lysprogrammer i arbejdsgruppens delrapport.

5.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig i, at der bør gennemføres tiltag, som kan reducere det store antal kyllinger med benproblemer i den danske produktion af slagtekyllinger. Anvendelse af lysprogrammer er en enkel, billig og effektiv metode til at forbedre benkonstitutionen for kyllinger, og samtidig sikres kyllingerne en naturlig døgnrytme i størstedelen af produktionsperioden med heraf følgende øget dyrevelfærd.

Det fremgår af dyreværnslovens § 2, at enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyrene blandt andet passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte og videnskabelige erfaringer. Det følger således efter Justitsministeriets opfattelse formentlig allerede heraf, at hold af kyllinger ved lys i 24 timer i døgnet kan være i strid med dyreværnsloven. Justitsministeriet er imidlertid enig med arbejdsgruppen i, at det bør præciseres nærmere, og at man bedst sikrer kyllingernes velfærd ved at stille krav om obligatorisk brug af lysprogrammer.

Den nærmere fastsættelse af varigheden af lys- og mørkeperioder i lysprogrammerne afhænger imidlertid af de til enhver tid foreliggende videnskabelige resultater og den tekniske udvikling på området.

Det foreslås derfor, at der gives justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om sammensætningen af sådanne lysprogrammer og om lysintensitet i kyllingehusene. Justitsministeriet har til hensigt at udstede administrative regler herom svarende til arbejdsgruppens forslag som beskrevet ovenfor under pkt. 5.1, jf. § 4 og § 5 i det udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion, der er optrykt som bilag til dette lovforslag.

Der henvises til lovforslagets § 4, som svarer til § 3 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport om slagtekyllinger.

6. Strøelse

6.1. Arbejdsgruppens forslag

Slagtekyllingerne tilbringer hele deres tilværelse i tæt kontakt med strøelsen i husene. Tør strøelse giver støv i luften og kan derfor medføre respiratoriske problemer for såvel slagtekyllingerne som det tilsynsførende personale. Våd strøelse giver til gengæld risiko for ammoniakvidninger på kyllingernes bryst og fødder samt en forøget risiko for luftvejslidelser.

Af hensyn til slagtekyllingernes velfærd er det således vigtigt at opretholde en strøelseskvalitet, der bedst muligt reducerer frekvensen og intensiteten af hud- og hasesvidninger samt luftvejslidelser. Samtidig er tør strøelse en forudsætning for, at slagtekyllingerne har mulighed for at støvbade og dermed undgå at få en fedtet fjerdragt.

Arbejdsgruppen finder derfor, at der bør fastsættes regler, hvorefter slagtekyllingerne under hele produktionsforløbet skal have adgang til strøelse, der er løs og tør i overfladen. Arbejdsgruppen er selvfølgelig vidende om, at det ikke er praktisk muligt at holde strøelsen fuldstændig tør, bl.a. fordi kyllingernes afføring tilfører strøelsen en vis naturlig fugtighed. Krav om løs og tør strøelse er imidlertid efter arbejdsgruppens opfattelse en standard, som genfindes i mange anbefalinger og udtalelser, hvor der opstilles krav til strøelsens kvalitet, herunder f.eks. en rapport fra EU's videnskabelige komité om dyresundhed og dyrevelfærd og Det Danske Fjerkræraads vejledning om god produktionspraksis ved produktion af slagtekyllinger. Denne standard for strøelseskvaliteten omfatter således ikke strøelse med en fugtighed, som naturligt følger af produktionen, og som ikke har skadelig virkning på kyllingerne.

Da arbejdsgruppen både har gennemgået slagtekyllingeproduktionen og rugeægsproduktionen, og strøelsens kvalitet har stor betydning for både slagtekyllingers og forældredyrs velfærd, har arbejdsgruppen

foreslået, at der i en bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion medtages en fælles bestemmelse om, at der i hele produktionsperioden skal være en strøelsesmåtte med tør og løs overflade. Der henvises til afsnit IV.5 om stimulusberigelser i arbejdsgruppens delrapport og til § 5 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse, jf. afsnit IX i delrapporten.

6.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet kan tilslutte sig arbejdsgruppens forslag, idet strøelseskvaliteten er af stor betydning for slagtekyllingernes velfærd og for deres muligheder for at støvbade. Den i lovforslagets § 9 foreslåede ordning med slagteriovervågning af svidninger på kyllingernes trædepuder må især forventes at vise, hvilke besætninger der har problemer med at holde strøelsen tilstrækkelig tør.

Våd strøelse kan skyldes en række forskellige faktorer som f.eks. anvendelse af uhensigtsmæssigt materiale som strøelse, brug af foder, der medfører større vandoptagelse eller på anden måde giver anledning til mere vandholdig afføring hos kyllingerne, utilstrækkelig ventilation, for høj indendørs luftfugtighed og for høj belægning. Producenterne skal derfor være opmærksomme på, at problemer med våd strøelse kan hidrøre fra forskellige faktorer, og at der kan være behov for at indhente nærmere rådgivning for at få løst sådanne problemer.

Den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 5 om tør og løs strøelse svarer til § 5 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion, jf. delrapportens afsnit IX. Justitsministeriet finder, at bestemmelsen bør medtages i lovforslaget for at undgå tvivl om, at fødevarerregionernes kontrol efter dette lovforslag også vil omfatte strøelsens kvalitet. Fødevarerregionerne vil således også kunne give en producent påbud om at forbedre strøelsens kvalitet, hvis det skønnes nødvendigt af hensyn til kyllingernes velfærd, jf. lovforslagets §§ 11-13, og bemærkningerne nedenfor under pkt. 7.2.

7. Ventilation og klimastyring

7.1. Arbejdsgruppens forslag

Kyllinger producerer og udskiller en vis mængde varme, kuldioxid og vanddamp som følge af stofskiftet. Denne produktion er næsten ligefrem proportional med mængden af indtaget foder. Ventilationen i kyllingehusene skal være dimensioneret således, at den kan fjerne den producerede mængde kuldioxid og vanddamp ved maksimal produktion af disse luftarter.

Ud over de to nævnte luftarter dannes der også en vis mængde ammoniak i et kyllingehus. Hovedparten af denne ammoniak dannes ved nedbrydning af den udskilte urinsyre i gødningsmåtten. Denne nedbrydning accelereres ved høj fugtighed i både luft og gødningsmåtte. For høje ammoniakkoncentrationer kan bl.a. medføre luftvejsproblemer og nedsat vækst, og ved særligt høje koncentrationer endvidere give øjenirritationer.

De hedebløjer, der kan ramme Danmark i sommerperioderne, udgør et særligt problem, hvis de falder sammen med, at et hold kyllinger er i den sidste uge før slagtning. Kyllingernes varmeneutrale zone antages ved dette alderstrin at være i intervallet mellem 20 og 28 grader Celcius. Hvis staldtemperaturen på grund af en høj udetemperatur overstiger 28° C, vil kyllingerne have behov for at nedkøle kroppen gennem vandfordampning for at holde den naturlige kropsvarme på 41° C. Denne vandfordampning sker hovedsagelig gennem gispning. Den kritiske situation for kyllingerne opstår ved fortsat høj temperatur og en stigende luftfugtighed. Dette skyldes, at kyllingernes gispning herved accelererer og kan i sidste ende resultere i kyllingernes død. Det er derfor vigtigt, at ventilationssystemet er dimensioneret til at kunne tackle disse situationer.

De nævnte faktorer er indbyrdes stærkt afhængige. Luftfugtigheden reguleres i forhold til strøelsens kvalitet, temperaturen reguleres ofte i forhold til luftfugtigheden, og ventilationen reguleres i forhold til temperaturen og i relation til ammoniakdampe. Sidstnævnte er igen tæt knyttet til strøelsens kvalitet, jf. ovenfor under pkt. 6.

For at opnå optimale miljøbetingelser for slagtekyllinger er det derfor ofte nødvendigt at gennemføre en koordineret styring af samtlige klimatiske faktorer. Optimal temperatur og luftfugtighed varierer afhængigt af bl.a. dyrenes alder. Klimafaktorerne er for det meste også stærkt afhængige af udendørstemperaturen, og klimastyringen skal kunne tage højde for eventuelle ekstreme vejrforhold, herunder især hedebløjer.

Samspillet mellem de forskellige klimatiske faktorer kan nødvendiggøre et fleksibelt styringssystem med indbyggede alarmsystemer og et personale, der er uddannet til at løse problemer forbundet med ekstreme situationer, såsom hedebløje eller ventilationsammenbrud.

Arbejdsgruppen foreslår derfor, at der fastsættes regler om, at bygningernes isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentrationer af

luftarter holdes på et niveau, der ikke er skadeligt for dyrene. Arbejdsgruppen foreslår tillige, at staldtemperaturen ikke i væsentlig grad må overstige udetemperaturen i varme perioder, så man undgår overdødelighed blandt slagtekyllingerne.

Da arbejdsgruppen både har gennemgået slagtekyllingeproduktionen og rugeægsproduktionen, og ventilation og klimastyring har stor betydning for både slagtekyllingers og forældredyrs velfærd, har arbejdsgruppen foreslået, at der i en bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion medtages en fælles bestemmelse om disse forhold. Der henvises til afsnit IV.6 om ventilation/klimastyring i arbejdsgruppens delrapport og til § 6 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse, jf. afsnit IX i delrapporten.

7.2. Justitsministeriets overvejelser

Det følger allerede af § 9 i Justitsministeriets bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af gasarter skal holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene. Denne bekendtgørelse er udstedt med hjemmel i dyreværnsloven.

Imidlertid foreslår arbejdsgruppen en specifik overvågning af slagtekyllingernes trædepuder og fjerdragt på slagterierne og en stikprøvevis besætningskontrol, jf. nærmere nedenfor under pkt. 10, med henblik på at sikre slagtekyllingernes velfærd. Som led i kontrollen af besætninger, hvor der er problemer med svidninger af kyllingernes trædepuder f.eks. på grund af våd strøelse, dårlig ventilation og for høj luftfugtighed, vil det derfor være hensigtsmæssigt, hvis fødevareregionerne i forbindelse med kontrollen af sådanne besætninger kan påbyde producenten at udbedre disse forhold.

For at undgå tvivl om, at der kan meddeles sådanne påbud efter dette lovforslag finder Justitsministeriet, at en sådan bestemmelse bør medtages i lovforslaget, jf. også bemærkningerne ovenfor under pkt. 6.2.

Da slagtekyllinger især har problemer med for høje indetemperaturen under hedebløjer, hvilket som nævnt ovenfor kan medføre overdødelighed i varme perioder, er ministeriet enig med arbejdsgruppen i, at det også bør fremgå af bestemmelsen, at temperaturen i huset i varme perioder ikke må overstige udetemperaturen væsentligt.

Den foreslåede bestemmelse i § 6 svarer til § 6 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion, jf. afsnit IX i arbejdsgruppens delrapport.

8. Arealkrav/belægningsgrad

8.1. Arbejdsgruppens forslag

Hvis belægningsgraden (målt som antal kg levende kylling pr. kvadratmeter) øges over en vis grænse, påvirkes kyllingernes velfærd negativt. Denne grænse varierer i relation til kvaliteten af driftsledelsen og den daglige pasning (management/godt landmandsskab), af huset, hvor kyllingerne holdes, og af kyllingernes vækstkapaцитet.

Undersøgelser har vist, at en række adfærds- og sundhedsparmetre samt stressfysiologiske mål, der er naturlige at anvende i vurderingen af slagtekyllingers velfærd, er negativt påvirket ved øget belægning. En højere belægning påvirker kyllingernes bevægelseadfærd, idet der udvises en mindre bevægelsesaktivitet. Også en række af kyllingernes normale adfærdsmønstre påvirkes, f.eks. indebærer en øget belægning mindre fjerpudsning, mindre hakkeadfærd og mindre skrabning i strølsen.

EU's videnskabelige komité om dyresundhed og dyrevelfærd afleverede i marts 2000 en rapport om »The Welfare of Chickens Kept for Meat Production (Broilers)« til Kommissionen – når der herefter henvises til *Den Videnskabelige Komité (2000)*, er det denne rapport, der refereres til. I rapporten fremkommer komitéen med en række anbefalinger og forslag til Kommissionen. Komitéen finder, at der, når belægningsgraden overstiger 30 kg/m², synes at opstå velfærdsmæssige problemer for slagtekyllingerne. Komitéen understreger, at belægningsgradens betydning for kyllingernes velfærd dog hænger meget sammen med kyllingernes alder og vægt, ventilationen og klimastyringen i det enkelte kyllingehus. Rapporten er indgået i arbejdsgruppens overvejelser om slagtekyllingeproduktionen.

Med slagtekyllingers nuværende vækstrate vurderer danske forskere, at dyrenes velfærd er kompromitteret ved en belægningsgrad på over 20 kyllinger pr. m². I den afsluttende vækstfase (hvor kyllingerne er 35-42 dage gamle) svarer dette til en belægningsgrad på over 35-40 kg pr. m². Ifølge Fjerkræraadets Effektivitetskontrol udgjorde den gennemsnitlige belægning på landsplan pr. 1. januar 2000 43,4 kg/m². Dette gennemsnit dækker over en betydelig variation på mellem 40 og 49 kg/m².

Belægningsgraden er en væsentlig medvirkende årsag til velfærdsproblemer i dansk slagtekyllingeproduktion. Der kan imidlertid efter arbejdsgruppens opfattelse ikke sættes en fast øvre grænse for, hvornår belægningen er så høj, at dyrenes velfærd er kompro-

mitteret. Velfærdsproblemerne må antages at være jævnt stigende i takt med højere belægningsgrader.

Selv om belægninger over et vist niveau medfører en lavere tilvækst og foderudnyttelse og muligvis en højere dødelighed blandt kyllingerne, vil det stort set aldrig være økonomisk urentabelt for producenterne at have en høj belægning. En høj belægning indebærer en relativt højere indtjening pr. kvadratmeter.

Imod fastsættelse af en meget lav belægningsgrad taler naturligvis hensynet til at sikre, at dansk slagtekyllingeproduktion forbliver konkurrencedygtig. Det vil efter arbejdsgruppens opfattelse være højest beklageligt, hvis bestræbelserne på at øge velfærden for danske slagtekyllinger medførte, at produktionen af slagtekyllinger flyttede til lande, hvor der produceres med mindre hensyn til dyrevelfærd og fødevarer-sikkerhed.

Arbejdsgruppen finder principielt, at de praktiserede belægninger i dansk slagtekyllingeproduktion på i gennemsnit 43,4 kg/m² – og med besætninger med belægninger på mere end 45 kg/m² – er for høje. Hensynet til kyllingernes velfærd tilsiger som udgangspunkt, at de holdes ved belægninger, som er væsentligt lavere end de nuværende.

Arbejdsgruppen er imidlertid af den opfattelse, at branchen ikke vil kunne overleve som konkurrencedygtig leverandør af slagtekyllinger – hverken på det danske marked eller på eksportmarkederne, som aftager en stor del af den danske produktion – hvis der nationalt fastsættes krav om meget lave belægninger. Da der er en række andre velfærdsforbedrende foranstaltninger, som lader sig gennemføre uden, at det i samme grad går ud over produktionsøkonomien, finder arbejdsgruppen det rigtigt at lægge hovedvægten på disse foranstaltninger og foreløbig gå mindre hårdt til værks, når det drejer sig om belægningsgraden.

Under hensyn hertil kan arbejdsgruppen (bortset fra Dyrenes Beskyttelse og Fjerkræraadet) derfor for nuværende acceptere en maksimal belægningsgrad på 40 kg/m² målt som den gennemsnitlige belægning for det aktuelle hold og de to forudgående hold kyllinger i samme hus, men således at der samtidig indføres et kontrol- og sanktionssystem, hvorved slagtekyllingeproducenter med velfærdsproblemer i besætningerne i konkrete tilfælde kan påbydes at holde deres slagtekyllinger ved lavere belægningsgrader (jf. herom nedenfor pkt. 8).

Af hensyn til de økonomiske konsekvenser for producenterne og ønsket om at lette strukturtilpasningen for rugerierne og slagterierne foreslår arbejdsgruppen samtidig en overgangsperiode på 4 år, hvor producenterne gradvis kan nedtrappe belægningen fra maks. 44

F. t. l. om hold af slagtekyllinger

kg/m² det første år efter lovens ikrafttræden til 43 kg/m² det andet år, 42 kg/m² det tredje år og 41 kg/m² det fjerde år.

Arbejdsgruppen indstiller tillige, at en sådan ordning i givet fald evalueres om nogle år. Til den tid kan man på baggrund af de da opnåede erfaringer med opdræt af slagtekyllinger efter de regler, arbejdsgruppen foreslår i sin delrapport, bedømme, om der er behov for at fastsætte en lavere maksimal belægningsgrad af hensyn til dyrenes velfærd.

Arbejdsgruppen opfordrer samtidig regeringen til, at der i EU-regi arbejdes for en mere langsigtet løsning omkring arealkrav og belægningsgrad i slagtekyllingeproduktionen på europæisk niveau med henblik på at opnå enighed om fælles krav om en lavere belægning end den, der nu praktiseres inden for EU.

Arbejdsgruppens forslag om indførsel af et overvågningssystem med bestemte kontrolprocedurer og sanktionsmuligheder er nærmere beskrevet i arbejdsgruppens delrapport under afsnit IV.4. om driftsledelse.

Dyrenes Beskyttelse finder, at en belægningsgrad på 40 kg/m² er et fremskridt i forhold til den nuværende situation og vil anbefale den beskrevne model, men med henvisning til *Den Videnskabelige Komité (2000)* finder Dyrenes Beskyttelse, at belægningsgraden skal være væsentligt lavere.

Fjerkræraadet finder, at en nedsættelse af den nuværende gennemsnitlige belægningsgrad, der ligger over 43 kg/m², vil få afgørende negative økonomiske konsekvenser for producenterne. Fjerkræraadet finder ikke, at den eventuelle velfærdsmæssige gevinst står i et rimeligt forhold til dette økonomiske tab, da der ikke kan sættes nogen fast øvre grænse for, hvornår belægningen er så høj, at dyrenes velfærd er kompromitteret. Fjerkræraadet kan dog tiltræde principperne i den beskrevne model med kontrol- og sanktionssystemer.

Der henvises til afsnit IV.2. om arealkrav/belægningsgrad i arbejdsgruppens delrapport.

8.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at de nuværende belægninger i dansk slagtekyllingeproduktion på i gennemsnit 43,4 kg/m² principielt er for høje, og at en ren dyreværnsmæssig betragtning som udgangspunkt tilsiger, at kyllingerne bør holdes ved en væsentligt lavere belægning.

Det fremgår af arbejdsgruppens delrapport (jf. afsnit IV.2.3.1. og afsnit VI.2.3.2.), at krav om en nedsættelse af den maksimale belægning i kyllingestaldene til 40 kg/m² som udgangspunkt vil indebære en for-

øgelse af produktionsomkostningerne med 5,5 øre pr. kylling, hvilket svarer til 9% af det gennemsnitlige dækningsbidrag pr. kylling (dækningsbidraget i 1998 og 1999 var i gennemsnit 1,15 kr. pr. kylling). Krav om en maksimal belægning på 36 kg/m² vil efter arbejdsgruppens beregninger indebære en forøgelse af produktionsomkostningerne på 12,5 øre, svarende til ca. 21% af dækningsbidraget pr. kylling.

Den danske kyllingeproduktion er kendetegnet ved en meget høj effektivitet, som gør det muligt at sælge danske kyllinger på de meget konkurrenceprægede eksportmarkeder, ved store besætningsstørrelser, lave produktionsomkostninger og en lille fortjeneste pr. kylling. Dette betyder, at blot mindre stigninger i produktionsomkostningerne, som ikke samtidig indebærer en værditilvækst eller forøget produktionseffektivitet, kan få betydelige driftsøkonomiske konsekvenser.

Justitsministeriet er derfor enig med arbejdsgruppen i, at et isoleret dansk krav om meget lave belægninger vil indebære betydelige konkurrencemæssige problemer for dansk slagtekyllingeproduktion, og at dette kan betyde en øget import af slagtekyllinger fra lande, hvor der ikke stilles de samme krav til dyrevelfærd og fødevarer sikkerhed som i Danmark.

Når samtidig henses til arbejdsgruppens øvrige forslag, herunder forslag om obligatorisk brug af lysprogram, indførelse af overvågning på slagterierne og besætningskontrol til sikring af blandt andet kvaliteten af den daglige driftsledelse, kan Justitsministeriet derfor tiltræde forslaget om, at der for nærværende bør fastsættes en maksimal gennemsnitlig belægningsgrad på 40 kg/m² med en overgangsordning som beskrevet ovenfor under afsnit 8.1. En belægningsgrad på 40 kg pr. m² vil indebære en reduktion i forhold til de gennemsnitlige belægninger i dansk fjerkræproduktion på ca. 3,5 kg/m² og en væsentlig reduktion i forhold til de producenter, som har belægningsgrader på op til 49 kg/m². Justitsministeriet kan tillige tilslutte sig arbejdsgruppens forslag om, at ordningen i givet fald evalueres om nogle år.

Et gennemsnit af belægningsgraden kan måles på flere måder, f.eks. som et gennemsnit af belægningsgraden for de sidste tre hold kyllinger i et kyllingehus eller som et gennemsnit af belægningsgraden for et års produktion af kyllinger i en besætning. Det kan i løbet af nogle år vise sig, at den af arbejdsgruppen foreslåede målemetode – gennemsnittet af det aktuelle og de to forudgående hold kyllinger i et hus – bør revideres for at sikre dyrenes velfærd bedst muligt. Henset hertil og til den tekniske karakter af reglerne herom, kan Justitsministeriet tiltræde arbejdsgruppens forslag om,

at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om opgørelsen af den gennemsnitlige belægningsgrad administrativt. Justitsministeren agter i første omgang at følge den af arbejdsgruppen foreslåede målemetode, og har derfor medtaget en sådan bestemmelse i det udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugæggsproduktion, der er optrykt som bilag til dette lovforslag.

Justitsministeriet finder i lighed med arbejdsgruppen, at indførelse af strengere krav til belægningen til lige bør ske på europæisk plan, dvs. i EU-regi, hvor kun et fåtal af medlemsstaterne har fastsat en øvre grænse for belægningen i deres lovgivning.

Rapporten *Den Videnskabelige Komité (2000)* forventes at kunne danne grundlag for et forslag til direktiv om beskyttelse af slagtekyllinger i EU, men det er endnu uvist, om Kommissionen vil fremkomme med forslag til regler på baggrund af denne rapport.

Justitsministeriet vil arbejde for, at der inden for EU og Europarådet kan opnås enighed om fælles krav om en lavere belægningsgrad end den, der nu praktiseres.

Der henvises til lovforslagets § 7, som svarer til § 4 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport.

9. Foder- og drikkevandsanlæg

9.1. Arbejdsgruppens overvejelser

I slagtekyllingeproduktionen i Danmark fodres kyllingerne ved hjælp af skåle- eller rendefodringsanlæg. Til drikkevand anvendes næsten udelukkende drikkenipler. For at sikre at dyrene har tilstrækkelig adgang til foder og vand, er det vigtigt, at der er plads nok ved fodertrugene og et tilstrækkeligt antal drikkenipler, samt at afstanden til nærmeste foder- og vandforsyning ikke er for stor.

En praktisk konsekvens af arbejdsgruppens forslag om obligatorisk brug af lysprogrammer (jf. ovenfor afsnit 5.1.) er, at kyllingerne er sultne, når de vågner, og derfor stort set alle ønsker at komme til fodertrug med det samme. Dette stiller krav om tilstrækkelig fodertrugskapacitet. Det samme gør sig gældende – om end i mindre grad – for så vidt angår drikkevandskapaciteten.

Arbejdsgruppen har derfor anbefalet, at det udtrykkeligt anføres i loven, at kyllingerne gennem hele produktionsperioden skal have adgang til tilstrækkelig foderplads og vandforsyning.

Det Danske Fjerkræraad har i sin vejledning fra november 1997 "God produktionspraksis ved produktion af slagtekyllinger" anbefalet, at der ved nybygning og renovering er mindst 1,7 cm trugkant pr. kylling på

tidspunktet for slagtning ved brug af rundskålsfodring og mindst 2,0 cm trugkant pr. kylling ved brug af rendetrug. Fjerkræraadet anbefaler endvidere, at der ved brug af drikkenipler uden spildkop højst må være 16 kyllinger pr. nippel, ved drikkenipler med spildkop højst 20 kyllinger pr. nippel, ved 2 m vandere højst 500 kyllinger pr. vander og ved runde vandere højst 200 kyllinger pr. vander.

Arbejdsgruppen finder ikke, at der foreligger et tilstrækkeligt videnskabeligt grundlag for at fremkomme med forslag til nærmere krav til foder- og drikkevandsanlæggenes kapacitet, hvorfor arbejdsgruppen foreløbig kan anbefale, at producenterne tilstræber at følge Fjerkræraadets vejledning. Samtidig er det dog vigtigt, at producenterne navnlig i forbindelse med indførelse af lysprogrammer er særligt opmærksomme på, om kyllingerne har tilstrækkelig adgang til foder og vand efter mørkeperioderne.

Arbejdsgruppen finder anledning til at foreslå, at der i lovforslaget medtages en bemyndigelse til justitsministeren til – efter forhandling med de organisationer, der efter ministerens skøn særligt berøres af reglerne – at fastsætte nærmere regler om foder- og drikkevandsanlæg, fordi det ikke kan udelukkes, at der på et senere tidspunkt på baggrund af ny forskning og nye praktiske erfaringer vil kunne fastsættes nærmere krav herom til bedre sikring af kyllingernes velfærd.

Der henvises til afsnit IV.7. om foder- og drikkevandsanlæg i arbejdsgruppens delrapport.

9.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at der bør fastsættes et krav om, at slagtekyllingerne skal have adgang til tilstrækkelig foder- og vandforsyning.

Et sådant krav følger allerede af de almindelige regler i dyreværnslovens § 2, hvorefter enhver, der holder dyr, blandt andet skal sørge for, at dyrene fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer. Kravet bør imidlertid præciseres i denne lov, da obligatorisk brug af lysprogrammer blandt andet indebærer, at kravene til foder- og drikkevandskapaciteten øges.

Efter dyreværnslovens § 4, stk. 1, kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om dyrs opholdsarealer og opholdsrum og inventar heri, men efter lovens § 4, stk. 2, kan justitsministeren imidlertid ikke fastsætte administrative regler herom, hvis reglerne ikke er af mindre indgribende betydning, medmindre de beror på en forpligtelse af international karakter. Fast-

sættelse af regler om foder- og drikkevandskapacitet i slagtekyllingeproduktionen beror ikke på en forpligtelse af international karakter, og alt afhængig af, hvor indgribende eventuelle krav herom må forventes at virke, kan det tænkes, at sådanne krav ikke kan fastsættes administrativt efter dyreværnsloven. Justitsministeriet kan derfor tiltræde arbejdsgruppens forslag om, at der i dette lovforslag gives justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om foder- og drikkevandsanlæg efter forhandling med de organisationer, der efter ministerens skøn særlig berøres af reglerne, jf. hertil dyreværnslovens § 4, stk. 4, uanset at der ikke for tiden er tilstrækkeligt videnskabeligt grundlag for at komme med nærmere regler herom.

Der henvises til lovforslagets § 8, stk. 2, som svarer til § 5, stk. 2, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport.

10. Driftsledelse

10.1. Arbejdsgruppens forslag

10.1.1. Indledende bemærkninger

Arbejdsgruppen finder, at driftsledelsen har endog meget stor betydning for kyllingernes velfærd. Kvaliteten af producentens pasning af dyrene er afhængig af en lang række forhold, herunder af producentens viden og evner vedrørende hold af kyllinger og producentens motivation for at gøre brug af denne viden mv. på alle forhold i produktionen lige fra den fysiske pasning af dyrene og anvendelse af produktionsudstyr til den overordnede registrering af forskellige produktionsparametre, f.eks. årsagen til eventuelle dødsfald.

En nærmere beskrivelse af alle de krav, der bør stilles til driftsledelsen og den daglige pasning af kyllingerne er imidlertid efter arbejdsgruppens opfattelse meget vanskelig.

I Det Danske Fjerkræraads vejledning om "God produktionspraksis ved produktion af slagtekyllinger" fra november 1997, er der fastsat en række retningslinjer vedrørende den daglige pasning af dyrene, som arbejdsgruppen kan tilslutte sig. Arbejdsgruppen finder imidlertid ikke, at disse vejledende retningslinjer har en sådan karakter, at de er egnede til lovgivningsmæssig regulering.

I stedet for at foreslå regler om indholdet af driftsledelsen har arbejdsgruppen overvejet en ordning, hvorved der foretages en overvågning af en række nærmere opregnede parametre, som har betydning for kyllingernes velfærd.

En lignende ordning kendes fra Sverige, hvor man har et system med varierende belægningsgrader i kyl-

lingehusene. Udgangspunktet i Sverige er således en belægningsgrad på maksimalt 20 kg/m². Slagtekyllingeproducenter, som er tilknyttet og opfylder erhvervets kontrolprogram, kan imidlertid under visse betingelser få mulighed for at have en højere belægningsgrad – dog ikke over 36 kg/m². Adgangen til en højere belægningsgrad er afhængig af en klassificering af producenteres stalde. Staldene klassificeres ud fra oplysninger om ventilation og temperaturreguleringsmuligheder, driftsledelse og tilstand af kyllingernes trædepuder mv.

I praksis kommer 69 % af slagtekyllingeproduktionen i Sverige fra besætninger med en belægningsgrad på de maksimale 36 kg pr. m².

Arbejdsgruppen finder, at nogle af principperne i den svenske ordning med fordel kan indføres i Danmark. Arbejdsgruppen foreslår af principielle grunde, at ressourcerne anvendes til en målrettet indsats mod de producenter, der reelt har velfærdsproblemer i driften i stedet for – som i Sverige – at etablere en beko- stelig administrativ kontrolprocedure, der løbende skal vurdere samtlige slagtekyllingeproducenter. En indførelse af den svenske ordning i sin helhed kan derfor ikke anbefales.

Arbejdsgruppen anbefaler i stedet en model, der tager det omvendte udgangspunkt i forhold til den svenske model, således at producenten ikke skal gøre sig fortjent til højere belægningsgrader, men således at belægningen kan nedsættes i konkrete tilfælde, hvor der konstateres velfærdsproblemer i en slagtekyllinge- besætning, f.eks. fordi producentens driftsledelse ikke er tilstrækkelig god.

Arbejdsgruppen foreslår herefter, at der indføres en overvågnings- og kontrolordning bestående af tre led: Dels en stikprøvebaseret kontrol af kyllingernes velfærd ude i de enkelte besætninger, dels en overvågning af de indleverede kyllinger på slagterierne og dels en kontrol af de besætninger, hvor man på baggrund af slagteriovervågningen kan konstatere, at der er konkrete velfærdsmæssige problemer. Denne velfærdskontrol vil supplere den kontrol af de veterinære og levnedsmiddelmæssige forhold i besætningerne, som foretages af fødevareregionerne. Desuden vil den foreslåede ordning supplere den kontrol, som branchen selv foretager af de kyllingeproducenter, der har tilmeldt sig branchens egenkontrolordning. Den af arbejdsgruppen foreslåede ordning adskiller sig navnlig fra fødevareregionernes kødkontrol mv. og branchens egenkontrol ved at have til formål at vurdere *dyrevelfærden* i de enkelte kyllingehuse, og ved at kontrollen derfor foreslås udført af en dyrlæge med særlig indsigt i dyrevelfærd.

10.1.2. Overvågning af trædepuder og fjerdragt på slagteriet

Grundstenen i den foreslåede model er den løbende kontrol af kyllingernes trædepuder og fjerdragt, som foreslås foretaget af embedsdyrlægerne på de enkelte slagterier. En sådan kontrol, der har været anvendt i Sverige i en årrække, vil kunne give væsentlige oplysninger om visse besætningsforhold af velfærdsmæssig betydning.

En høj forekomst af alvorlige trædepudesvidninger og tilsmudset eller sveden fjerdragt afspejler primært problemer med strølsens beskaffenhed og ammoniakniveauet. Dette vil oftest være et udtryk for, at der er velfærdsmæssige problemer i besætningen. Trædepudesvidninger udgør i sig selv et velfærdsproblem, og er samtidig et symptom på, at f.eks. ventilationen i huset ikke er tilstrækkelig, eller at driftsledelsen i øvrigt er utilstrækkelig.

Embedsdyrlægerne på fjerkræslagterierne skal efter de gældende regler om kødkontrol, herunder ante mortem kontrol, inspicere de levende kyllinger senest ved levering til slagteriet, hvorved bl.a. synligt syge dyr frasorteres. Desuden sker der kontrol og registrering af dyr, der kasseres på slagteriet, hvor kassationen skyldes afmagring eller hudlidelser.

Ud over den allerede eksisterende kontrol foreslår arbejdsgruppen, at embedsdyrlægen i forbindelse med inspektion af de levende slagtekyllinger vurderer tilstanden af kyllingernes fjerdragt.

Derudover foreslår arbejdsgruppen, at der iværksættes stikprøvevis undersøgelse af trædepuder fra samtlige fjerkræflokke, der indleveres til slagtning, således at der fra kyllinger fra samme kyllingehus udtages en fod fra 50 forskellige slagtede kyllinger fra henholdsvis den første og den sidste tredjedel af holdet. Fødderne undersøges af en tilsynstekniker, der har modtaget særlig uddannelse heri, og som under tilsyn af embedsdyrlægen på slagteriet vurderer fødderne ud fra en bedømmelsesskala inddelt i tre grader:

- 1) Ingen svidninger – 0 point
- 2) Få og mindre alvorlige svidninger – 1 point
- 3) Mange eller alvorlige svidninger – 2 point

Hvis de 100 kyllingefødder fra samme kyllingehus tilsammen giver maks. 40 point, er der ikke behov for nogen reaktion over for producenten. Hvis kyllingefødderne tilsammen giver mellem 41 og 80 point, bør embedsdyrlægen efter omstændighederne kunne nøjes med at henvende sig til producenten straks at forbedre de påpegede forhold. Embedsdyrlægen bør i så fald kontrollere, om forholdene er blevet udbedret ved indlevering af det næste hold kyllinger fra samme hus.

Har producenten ikke efterkommet embedsdyrlægens henstilling, og giver de indleverede kyllinger fra det pågældende hus således fortsat en score på mellem 41 og 80 point eller mere ved indlevering af det næste hold kyllinger fra samme hus, skal embedsdyrlægen indberette forholdet til fødevarerregionen. En dyrlæge fra fødevarerregionen med særlig indsigt i dyrevelfærd kan på baggrund af de modtagne oplysninger vurdere, om der bør foretages en kontrol af det hus, hvori der er konstateret problemer, eller om indberetningen giver anledning til anden form for kontrol (se herom nedenfor pkt. 10.1.3.).

Giver undersøgelsen af trædepuder anledning til mellem 81 og 200 point, skal embedsdyrlægen straks indberette forholdet til fødevarerregionen, som derefter foretager opfølgende kontrol, jf. nedenfor pkt. 10.1.3. og træffer afgørelse om anvendelse af eventuelle sanktionsmuligheder, jf. nedenfor pkt. 10.1.4.

Hvis embedsdyrlægen ved sin vurdering af kyllingernes fjerdragt finder, at fjerdragten er mere end almindeligt snavset, skal embedsdyrlægen også her i første omgang give producenten en henstilling om at rette op på utilstrækkelige forhold. Hvis næste hold kyllinger fra samme kyllingehus fortsat har mere end almindeligt snavset fjerdragt, skal embedsdyrlægen indberette det til vedkommende fødevarerregionen. Såfremt fjerdragten på et hold kyllinger er stærkt tilsmudset, skal embedsdyrlægen straks indberette det til fødevarerregionen.

Embedsdyrlægens kontrol vil i sagens natur altid være retrospektiv, således at korrektion af utilstrækkelige forhold først bliver til gavn for de næste hold kyllinger, der opdrættes af producenten.

Som et incitament for producenterne til at forbedre kyllingernes velfærd mest muligt opfordrer arbejdsgruppen desuden slagterierne til at fapasse noteringen efter resultatet af denne overvågning, så de producenter, der ikke har problemer med trædepudesvidninger og snavset fjerdragt, får en bedre afregning for kyllingerne.

10.1.3. Kontrol med besætningerne

Erfaringerne i Sverige viser, at overvågning af trædepuder og fjerdragt på slagteriet alene opfanger de alvorligste tilfælde af velfærdsproblemer blandt kyllingerne. Der vil således være dyrevelfærdsmæssige forhold i besætningerne, der ikke vil blive belyst ved kontrollen på slagterierne.

Af forhold, som navnlig har betydning i så henseende, skal nævnes en helhedsvurdering af flokkens trivsel, herunder benkonstitution, samt rettidig aflivning af dyr af dyreværns-mæssige årsager (kyllinger med

dårlig trivsel eller skavanker). Endvidere vil der være behov for en vurdering af den daglige drift, f.eks. dyrenes adgang til foder og vand, og korrekt anvendelse af ventilation, temperatur- og lysregulering. En undersøgelse af sådanne forhold beror på den fornødne faglige indsigt – navnlig hvad angår bedømmelsen af kyllingernes trivsel og konstitution – og bør derfor udføres af en dyrlæge ansat i fødevareregionen med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Det er arbejdsgruppens opfattelse, at overvågningen på slagterierne bør suppleres med en kontrol af de enkelte besætninger, hvorved det skal undersøges, om en række forhold af betydning for kyllingernes velfærd er tilfredsstillende. Lignende ordninger kendes også fra de dyrevelfærdsmæssige kontrolbesøg af kalve- og svinebesætninger, samt af buranlæg med æglæggende høner, som skal gennemføres i henhold til EF-direktiver herom.

Da fødevareregionens besætningskontrol er ment som et supplement til overvågningen på slagterierne, vil det efter arbejdsgruppens opfattelse indebære unødigt høje økonomiske omkostninger at foretage en kontrol af samtlige besætninger hvert år. Det foreslås derfor, at kontrolbesøgene gennemføres stikprøvevis med en stikprøvefrekvens på 5% af samtlige produktionssteder, der holder slagtekyllinger til erhvervsmæssigt formål – dog mindst 50 produktionssteder årligt. En sådan frekvens vil efter arbejdsgruppens opfattelse give et rimeligt indtryk af arten og hyppigheden af de dyrevelfærdsmæssige problemer, der måtte forekomme i produktionen.

Besætningerne kan vilkårligt udvælges af Fødevarerdirektoratet på baggrund af det edb-baserede CHR-register (Det Centrale HusdyrbrugsRegister), hvor samtlige slagtekyllingebesætninger, der leverer dyr eller produkter fra besætningen til et autoriseret fjerkræslagteri, registreres.

For at undgå dobbeltkontrol bør den foreslåede velfærdskontrol kunne gennemføres i forbindelse med kontrol i henhold til anden lovgivning. Her tænkes navnlig på fødevareregionernes besætningskontrol i henhold til kødkontrolbestemmelserne. Det må dog være en forudsætning herfor, at den af arbejdsgruppen foreslåede velfærdskontrol udføres af en dyrlæge med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Desuden foreslås det, at fødevareregionerne uafhængigt af deres stikprøvekontroller kan foretage kontrol af konkrete besætninger i tilfælde af, at fødevareregionen modtager indberetning fra et slagteris embedsdyrlæge om velfærdsproblemer i en bestemt besætning, jf. ovenfor pkt. 10.1.2. om overvågning af trædepuder og fjerdragt på slagteriet.

10.1.4. Fødevareregionernes sanktionsmuligheder i anledning af konstaterede velfærdsproblemer

Efter dyreværnslovens § 20, stk. 1, har autoriserede dyrlæger pligt til at anmelde groft uforsvarlig behandling af dyr til politiet, hvis dyrlægen bliver bekendt hermed. Efter dyreværnslovens § 21, stk. 1, kan politimesteren meddele påbud om dyrs behandling, hvis de behandles uforsvarligt.

Arbejdsgruppen foreslår, at disse regler suppleres med en adgang for vedkommende fødevareregion til at sætte ind, før velfærdsproblemerne i en besætning bliver så alvorlige, at de i sig selv indebærer en strafbar overtrædelse af de generelle regler om dyrehold i dyreværnslovens §§ 1-3.

Arbejdsgruppen foreslår således, at der gives fødevareregionerne hjemmel til at påbyde den enkelte producent at udarbejde en redegørelse for produktionen med angivelse af de tiltag, som er nødvendige for at udbedre de påpegede forhold. Denne redegørelse, som skal godkendes af fødevareregionen, bør som minimum indeholde en beskrivelse af de forskellige indsatsområder samt en tidsplan for gennemførelsen af de forskellige tiltag. Det er arbejdsgruppens opfattelse, at producenterne i vidt omfang vil inddrage kvalificeret rådgivning i forbindelse med udarbejdelsen af en sådan redegørelse, f.eks. fra Landskontoret for Fjerkrærådgivning.

I tilfælde, hvor kun et enkelt forhold giver anledning til påtale fra fødevareregionens side, f.eks. manglende alarm, ukorrekt journalføring eller lignende, men hvor der ikke i øvrigt er bemærkninger til driften, er påbud om udarbejdelse af en redegørelse dog ikke nødvendig, idet problemet kan løses med et påbud om udbedring af det påpegede forhold, eventuelt inden for en given frist.

I tilfælde af gentagne eller væsentlige problemer med dyrevelfærden hos en producent, bør der tillige gives fødevareregionen bemyndigelse til at påbyde denne producent at nedsætte belægningsgraden med et vist antal kg pr. kvadratmeter i et eller flere af producentens kyllingehuse. Producenten bør efter arbejdsgruppens opfattelse i almindelighed ikke kunne blive pålagt at nedbringe belægningen af slagtekyllinger til mindre end 25 kg/m². I helt særlige tilfælde bør der dog være mulighed for at påbyde producenten at nedsætte belægningsgraden til mindre end 25 kg/m², f.eks. hvis det kan konstateres, at de pågældende kyllingehuse slet ikke er egnede til at opdrætte slagtekyllinger i. I sådanne situationer bør fødevareregionen tillige overveje, om der er grundlag for at anmelde producenten for overtrædelse af dyreværnslovens be-

stemmelser om vanrøgt og uforsvarlig behandling af dyr, jf. dyreværnslovens § 1 og § 28, stk. 1 og 2.

Desuden bør manglende efterkommelse af et meddelt påbud om at rette op på nærmere bestemte forhold eller manglende udarbejdelse af en redegørelse eller manglende overholdelse af en sådan redegørelse kunne medføre et påbud om nedsættelse af belægningsgraden.

Et påbud om nedsættelse af belægningsgraden bør altid suppleres med et påbud om at udarbejde en redegørelse som ovenfor beskrevet.

Først i tilfælde af, at en producent overtræder et påbud om at nedsætte belægningsgraden, bør det være nødvendigt at anmelde producenten til politiet for overtrædelse af lov om hold af slagtekyllinger. Politiet bør i så fald kunne give producenten et bødeforlæg, og i alvorlige tilfælde og i gentagelsestilfælde bør anklagemyndigheden tillige kunne indbringe sagen for retten med påstand om, at producenten idømmes frihedsstraf.

Hvis en producent får påbud om at nedsætte belægningsgraden, bør påbudet ikke kunne ophæves, før producenten fremlægger dokumentation for, at de forhold, der gav anledning til påbudet, er udbedret. I så fald bør fødevarerregionen på baggrund af producentens dokumentation sammenholdt med resultaterne af kontrolbesøg i besætningen og oplysninger fra slagteriet om konstaterede trædepudesvidninger, kassationsårsager mv. beslutte, på hvilke vilkår belægningsgraden på ny kan øges under behørig hensyntagen til dyrenes velfærd.

De afgørelser, fødevarerregionen træffer om udarbejdelse af redegørelser, nedsættelse af belægningsgraden eller vilkår for at øge belægningsgraden igen, bør kunne påklages til Justitsministeriet. Af hensyn til dyrenes velfærd bør en eventuel klage ikke tillægges opsættende virkning.

Der henvises til afsnit IV.4. om driftsledelse i arbejdsgruppens delrapport.

10.1.5. Betaling for overvågning og kontrol

Arbejdsgruppen finder, at udgifterne til overvågning på slagterierne og til den stikprøvebaserede besætningskontrol bør pålægges producenterne, men gerne med mulighed for, at de kan lave en kollektiv betalingsordning. Disse udgifter forventes at udgøre ca. 68.600 kr. til besætningsstikprøvekontrol og 1.700.000 kr. til slagterikontrollen – i alt 1.768.600 kr. årligt.

Arbejdsgruppen kan anbefale, at disse udgifter f.eks. betales af Fjerkræafgiftsfonden. Denne fond er oprettet i medfør af lovbekendtgørelse nr. 818 af 3. november 1999 om administration af Det Europæiske

Fællesskabs forordninger om markedsordninger for landbrugsvarer mv.

I bekendtgørelse nr. 679 af 7. juli 2000 om produktionsafgifter på æg og ved slagtning og eksport af fjerkræ er der fastsat nærmere bestemmelser om, at der skal erlægges en bestemt afgift for slagtefjerkræ, der er produceret i Danmark, og som slagtes på et autoriseret eller godkendt slagteri. Tilsvarende skal der erlægges en afgift for hvert stk. slagtefjerkræ produceret i Danmark, der udføres levende fra landet. Afgifterne indgår i Fjerkræafgiftsfonden, c/o Det Danske Fjerkræraad.

Fondens midler anvendes til finansiering af foranstaltninger i forbindelse med afsætningsfremme, forskning og forsøg, produktudvikling, rådgivning, uddannelse, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse og kontrol, samt i øvrigt til foranstaltninger, som ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri giver til-ladelse til, jf. § 7, stk. 1, i ovennævnte lovbekendtgørelse.

Fordelen ved at lade Fjerkræafgiftsfonden forestå betalingen af udgifterne til overvågningen på slagterierne og stikprøvekontrol i besætningerne er, at navnlig besætningskontrollen som stikprøvekontrol vil ramme tilfældigt udvalgte besætninger, hvorfor det kan synes mindre hensigtsmæssigt og til en vis grad konkurrenceforvridende at lade den tilfældigt udvalgte producent betale stikprøvekontrollen.

Herudover kommer udgifter til eventuelle kontrolbesøg af fødevarerregionens dyrlæge på baggrund af indberetninger fra slagteriernes embedsdyrlæger. Disse kontrolbesøg finder kun sted i besætninger, hvor der konkret har vist sig at være problemer med dyrenes velfærd, og det er derfor arbejdsgruppens opfattelse, at det bør være den pågældende producent selv, der skal betale disse udgifter uden mulighed for at få dem refunderet. En sådan ordning vil kunne kombineres med, at der tillægges disse udgifter udpantningsret, så det offentlige til enhver tid har sikkerhed for at få dækket udgifter til kontrol af besætninger med konkrete problemer. Udgifterne til denne kontrol skønnes at udgøre ca. 55.400 kr. pr. år.

Der henvises til afsnit IV.4.3.3.4. i arbejdsgruppens delrapport.

10.2. Justitsministeriets overvejelser

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at en omsorgsfuld pasning og driftsledelse er af væsentlig betydning for kyllingernes velfærd. Det er ikke muligt at fastsætte udtømmende krav til denne driftsledelse i lovgivningen. Indholdet heraf må bero på de enkelte besætninger og af de retlige standarder, som

blandt andet findes i dyreværnslovens almindelige regler (navnlig §§ 1-3) og i bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr.

Det er imidlertid Justitsministeriets opfattelse, at enkelte producenters manglende viden, evner eller motivation i nogle tilfælde indebærer, at slagtekyllinger holdes under forhold, som ikke er dyreværns-mæssigt forsvarlige. Erfaringsmæssigt bliver myndighederne ofte først opmærksomme på besætninger med en mangelfuld pasning mv., når problemerne er blevet så alvorlige, at der er tale om straffbare overtrædelser af dyreværnslovens regler – f.eks. i tilfælde, hvor en dyrlæge under et besøg i anden anledning bliver bekendt med groft uforsvarlige forhold og anmelder det til politiet i medfør af dyreværnslovens § 20, stk. 1.

Justitsministeriet finder, at indførelse af en overvågnings- og kontrolordning som foreslået af arbejdsgruppen vil indebære en væsentlig sikring af dyrevelfærden i slagtekyllingeproduktionen. De veterinære myndigheder vil på et langt tidligere tidspunkt end i dag blive opmærksomme på producenter, som har velfærdsmæssige problemer i deres besætninger, og det kan hermed sikres, at forholdene ikke udvikler sig og forringes, således at der bliver tale om groft uforsvarlig behandling af kyllingerne og dermed en strafbar overtrædelse af dyreværnslovens regler.

Den foreslåede ordning skal således ses som et supplement til reglerne i dyreværnsloven. Der er ikke tilset nogen ændring af anvendelsesområdet for reglen i dyreværnslovens § 20. Bliver en autoriseret dyrlæge, f.eks. en embedsdyrlæge på et slagteri, bekendt med, at dyr behandles uforsvarligt, skal dyrlægen fortsat anmelde producenten til politiet for overtrædelse af dyreværnsloven, medmindre forholdet ikke er groft og straks rettes. Dyreværnslovens § 20 er således vejledende for, hvilke tilfælde en embedsdyrlæge på et slagteri alene skal indberette til fødevareregionen efter lov om hold af slagtekyllinger, og hvilke tilfælde der tillige skal anmeldes til politiet som en overtrædelse af dyreværnsloven.

Justitsministeriet er endvidere enig med arbejdsgruppen i, at den overvågning, som foreslås indført på slagterierne af indleverede kyllinger, bør suppleres med en stikprøvevis kontrol af de enkelte besætninger med slagtekyllinger. Mens slagteriets embedsdyrlæge vil kunne konstatere eventuelle følger af en ringe velfærd i besætningerne, vil den foreslåede besætningskontrol give mulighed for en mere indgående kontrol og undersøgelse af årsagerne til eventuelle velfærdsproblemer. Hermed åbnes der blandt andet mulighed for, at der kan sættes ind, før utilstrækkelige forhold i

besætningerne giver sig udslag i alvorlige fysiske skader på kyllinger.

Fødevareregionerne foretager allerede i dag rutinemæssig kontrol med fjerkræbesætninger. Formålet med denne kontrol er at sikre, at de veterinære og fødevarer sikkerhedsmæssige forhold i besætningerne er tilfredsstillende. En nærmere undersøgelse af dyrevelfærden foretages imidlertid ikke.

Fødevarerministeriet er ved at omlægge den ante mortem-kontrol (AM-kontrol) i besætningerne, som tidligere blev foretaget af en dyrlæge 6-7 gange om året som led i regionens kødkontrol. Fremover er det hensigten, at en særligt uddannet tekniker fra fødevareregionen kan foretage den nødvendige rutinekontrol, og at der kun vil være behov for et sådant besøg 1-2 gange om året, medmindre der er problemer i en besætning. I så fald vil fødevareregionens øvrige relevante personale, herunder dyrlæger, blive involveret, og besøgsfrekvensen vil blive hyppigere.

For at undgå unødigt dobbeltkontrol af de enkelte besætninger efter forskellige regelsæt, vil justitsministeren ved gennemførelsen af de administrative regler herom sikre, at den velfærdskontrol, som foreslås udført i medfør af dette lovforslag, kan blive udført i forbindelse med kontrol efter anden lovgivning. Justitsministeriet finder i lighed med arbejdsgruppen, at denne velfærdskontrol bør foretages af en dyrlæge fra fødevareregionen med særlig indsigt i dyrevelfærd, da der som udgangspunkt er tale om en rent dyrevelfærds-mæssig kontrol.

Justitsministeriet er endvidere enig med arbejdsgruppen i, at fødevareregionerne bør bemyndiges til at påbyde producenter, hos hvem der er konstateret væsentlige eller gentagne velfærdsproblemer, at nedsætte belægningsgraden til et niveau, hvor det må antages, at producenten magter at sikre dyrenes velfærd.

Det antages, at der allerede i dag er adgang til en sådan nedsættelse af belægningsgraden i medfør af dyreværnslovens regler om rettighedsfrakendelse. Efter dyreværnslovens § 29 kan den, som ved dom findes skyldig i mishandling eller grovere uforsvarlig behandling af dyr, ved dommen for bestandig eller for et nærmere fastsat tidsrum frakendes retten til at eje, bruge, passe eller slagte eller i det hele taget at beskæftige sig personligt med dyr. Forbuddet kan begrænses til at angå bestemte arter af dyr.

Justitsministeriet har i en konkret sag i 1998 givet udtryk for, at det må antages, at der tillige er hjemmel i dyreværnslovens § 29, stk. 1, til at foretage tvangsmæssig besætningsreduktion, således at retten til at eje dyr begrænses til et vist antal dyr. Denne antagelse er også kommet til udtryk i en utrykt Vestre Lands-

retsdom af 19. november 1986, hvor landsretten udtalte, at "dyreværnslovens § 19 [svarende til den nugældende § 29] findes ikke at være til hinder for, at tiltaltes ret til at holde dyr begrænses såvel i henseende til art som antal". Landsretten frakendte herefter for bestandigt tiltalte retten til at beskæftige sig med dyr bortset fra én hund, én kat, duer og indtil 10 kreaturer.

Adgangen til rettighedsfrakendelse ved dom forudsætter imidlertid, at der enten foreligger mishandling af dyrene eller grovere uforsvarlig behandling. Rettighedsfrakendelse sker således ved dom i forbindelse med idømmelse af straf efter dyreværnslovens § 28.

Efter Justitsministeriets opfattelse bør der – i lighed med arbejdsgruppens forslag – være adgang til administrativt at påbyde en producent at nedsætte belægningen i besætningen i en række nærmere angivne tilfælde, for forholdet bliver så alvorligt, at det kan give anledning til rettighedsfrakendelse ved dom. Det bemærkes, at producenten fortsat vil kunne producere et større antal kyllinger, men at en del af dem i så fald må holdes i andre huse eller bygninger, så belægningsgraden pr. kvadratmeter gulvareal ikke overskrides.

Justitsministeriet er enig med arbejdsgruppen i, at et påbud om at nedsætte belægningsgraden bør være gældende, indtil producenten kan dokumentere, at forholdene i besætningen er udbedret. Når det er tilfældet, bør fødevareregionen – afhængig af den konkrete situation – enten ophæve påbudet eller lempe det ved at fastsætte, hvilke specifikke vilkår der skal være opfyldt, for at producenten kan øge belægningen igen.

Justitsministeriet kan ligeledes tilslutte sig forslaget om, at fødevareregionernes afgørelser om nedsættelse af belægningsgraden og om vilkår for at få belægningsgraden sat op igen bør kunne påklages til Justitsministeriet. Af hensyn til kyllingernes velfærd kan ministeriet tiltræde, at sådanne klager ikke bør tillægges opsættende virkning.

For så vidt angår udgifterne til overvågnings- og kontrolordningen er Justitsministeriet enig med arbejdsgruppen i, at disse udgifter bør afholdes af producenterne, dog med mulighed for at oprette en kollektiv betalingsordning til at dække udgifterne til slagteriets overvågning af trædepuder og fjerdragt og til den stikprøvevise besætningskontrol. Justitsministeriet kan tilslutte sig, at disse udgifter f.eks. kan afholdes af Fjerkræafgiftsfonden, mens det er producenterne selv, der skal afholde udgifter i forbindelse med kontrolbesøg, der foretages på grund af konstaterede velfærdproblemer i enkelte besætninger.

Hvis lovforslaget vedtages, agter justitsministeren at udstede administrative regler svarende til dem, som

er foreslået af arbejdsgruppen, jf. afsnit IX i arbejdsgruppens delrapport. Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse herom er optrykt som bilag til dette lovforslag.

Der henvises til lovforslagets §§ 9-18. Lovforslagets § 9 svarer til § 6 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten, mens § 7 i arbejdsgruppens lovudkast af redaktionelle grunde er blevet opdelt i lovforslagets §§ 10-15. Herudover svarer lovforslagets § 16 og § 17 til § 8 og § 9 i arbejdsgruppens lovudkast, mens betalingsbestemmelsen i lovforslagets § 18 svarer til § 10 i arbejdsgruppens lovudkast. Særligt for så vidt angår gebyr for erindringsskrivelser finder Justitsministeriet det dog mest hensigtsmæssigt ikke at fastsætte et bestemt beløb i loven, fordi omkostningerne herved endnu ikke kan fastsættes præcist, og fordi beløbets størrelse bør kunne ændres uden fremsættelse af et lovforslag, hvis det f.eks. på et tidspunkt skønnes nødvendigt at forhøje det på grund af inflation eller lignende. Ministeriet foreslår derfor i stedet, at der i lovforslagets § 18, stk. 6, indsættes en bestemmelse, der giver justitsministeren bemyndigelse til administrativt at fastsætte et beløb, der dækker omkostningerne ved udsendelse af erindringsskrivelser.

11. Forslagets økonomiske og administrative konsekvenser

11.1. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget skønnes ikke at medføre merudgifter for det offentlige, idet udgifterne til overvågning af trædepuder og fjerdragt på slagterierne og til besætningskontrollerne foreslås afholdt af producenterne, jf. ovenfor under pkt. 10.1.5 og 10.2.

Lovforslaget skønnes at medføre administrative konsekvenser for det offentlige, idet fødevareregionerne bliver pålagt en række overvågnings- og kontrolopgaver, som bl.a. består i at godkende redegørelser, tilrettelægge kontrolbesøg og overveje nødvendigheden af eventuelle påbud mv. Fødevareregionernes opgaver i forbindelse med stikprøvekontrol af besætninger og kontrolbesøg som følge af konstaterede problemer i enkelte besætninger forventes at lægge beslag på ca. 224 arbejdstimer årligt, dog noget mere det første år. Kontrollen på slagterierne anslås at ville indebære ca. 2.500 arbejdstimer årligt. Udgifterne til fødevareregionernes besætningskontrol og slagterikontrollen forventes som nævnt dækket ved brugerbetaling.

Forslaget om klageadgang til Justitsministeriet vil ikke medføre økonomiske eller administrative konsekvenser for ministeriet.

11.2. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Kravet om obligatorisk brug af lysprogrammer vil have økonomiske konsekvenser for den halvdel af slagtekyllingeproducenterne, der efter arbejdsgruppens oplysninger endnu ikke har anskaffet sig lysprogrammer. Investering i udstyr til anvendelse af lysprogrammer skønnes at variere fra nogle få tusinde kroner op til 80.000 kr. for et automatisk system med dæmnings- og skumringsmuligheder.

Obligatorisk brug af lysprogrammer med mørkeperioder op til 8 timer forventes at øge produktionstiden med 1 døgn svarende til et samlet mistet dækningsbidrag på ca. 2 øre pr. kylling under forudsætning af, at omgangshastigheden forringes med 1 dag pr. hold, samt at kyllingernes foderforbrug er uændret til trods for en længere produktionstid. Mørkeperiodens længde har betydning for størrelsen af den mistede indtjening.

Samlet vurderes krav om lysprogrammer og deraf følgende øget produktionstid at øge produktionsomkostningerne med ca. 1 øre pr. kg.

Forslagets krav om en maksimal gennemsnitlig belægning af kyllinger vil ramme producenterne forskelligt alt efter, hvilken belægning de i praksis hidtil har haft i deres besætninger. Det skønnes, at kravet om en gennemsnitlig belægning på maks. 40 kg/m² vil indebære en samlet driftsøkonomisk konsekvens for producenterne på 5,5 øre pr. kylling. For producenter med en meget høj belægningsgrad vil det medføre forholdsvis større driftsøkonomiske konsekvenser.

Kravet om en maksimal gennemsnitlig belægning vil endvidere have betydning for rugerierne, som herafter skal levere en mere præcis mængde daggamle kyllinger til slagtekyllingeproducenterne. Rugerierne har oplyst, at de forventer at måtte kassere knap 3% af produktionen, svarende til 3 øre pr. kylling, for at kunne håndtere den biologiske variation i f.eks. klækkeprocenter mv. og producenternes øgede krav. I forlængelse heraf vil en lavere kapacitetsudnyttelse på kort sigt øge produktionsomkostningerne væsentligt. Tilsvarende forventer slagterierne kraftigt stigende slagteomkostninger som resultat af lavere kapacitetsudnyttelse.

Der er dog tale om tilpasningsomkostninger i følgeindustrien, således at der i løbet af få år vil ske en strukturtilpasning svarende til de nye produktionsbetingelser. Den foreslåede overgangsordning beskrevet

ovenfor i afsnit 8 må formodes i vid udstrækning at lempe omkostningerne ved disse strukturtilpasninger.

Udgifterne i forbindelse med den foreslåede overvågnings- og kontrolordning fordeler sig dels på overvågningen på slagterierne af indleverede kyllinger, dels på fødevareregionernes besætningskontrol.

Overvågningen på slagterierne forventes at indebære 2.500 arbejdstimer á 680 kr. årligt, i alt 1.700.000 kr.

Besætningskontrollen forventes administrativt at blive gennemført således, at langt de fleste af kontrolbesøgene bliver udført i forbindelse med anden kontrol, som allerede foretages af fødevareregionerne. Det skønnes, at der vil medgå ca. 1,8 time pr. produktionssted inkl. inspektion, drøftelser med producenten samt nedskrivning af fund og konklusioner, i alt ca. 124 timer årligt.

Hertil kommer de besøg, som fødevareregionen foretager på baggrund af indberetninger fra slagterierne. Det skønnes, at der vil være tale om ca. 25 besøg årligt, hvortil kommer fødevareregionernes opfølgende besøg i anledning af tidligere meddelte påbud mv. I alt skønnes disse besøg at ville indebære et tidsforbrug på 100 timer inkl. transportomkostninger og rapportskrivning mv.

Fødevareregionernes besætningskontrolbesøg skønnes at ville medføre samlede udgifter på 152.000 kr. det første år og 124.000 kr. årligt de følgende år. Af disse 124.000 kr. forventes ca. 55.400 kr. at være udgifter i forbindelse med kontrol af besætninger, hvor der konkret er konstateret velfærdsmæssige problemer.

Udgifterne til såvel overvågningen på slagterierne som de stikprøvebaserede besætningskontrolbesøg og de kontrolbesøg, der er begrundet i konkrete problemer, forventes som nævnt ovenfor under afsnit 10.1.5, 10.2 og 11.1 afholdt af producenterne, men dog med mulighed for, at en sammenslutning af producenter kan afholde størstedelen af udgifterne.

Det forventes, at omkostningerne til såvel overvågningen på slagterierne som stikprøvekontrollen i besætningerne vil blive finansieret via Fjerkræafgiftsfonden. Den enkelte producent forventes herefter kun at blive direkte afkrævet udgifterne til de besætningskontrolbesøg, der skyldes konstaterede problemer hos den pågældende producent, hvilket beløb som anført ovenfor kun skønnes at udgøre ca. 55.400 kr. årligt for den samlede produktion af slagtekyllinger i Danmark. Hvis producenterne således skaber dyrevelfærdsmæssigt acceptable forhold for deres slagtekyllinger, vil de næppe blive bebyrdet med særlige udgifter til kontrolbesøg.

Hvis en producent får påbud om at nedsætte belægningsgraden til eksempelvis 25 kg/m², vil det være økonomisk urentabelt for den pågældende at producere slagtekyllingerne erhvervsmæssigt. Dette forventes i sig selv at give producenterne et væsentligt incitament til at forbedre forholdene i deres kyllingehuse, så de undgår et sådant påbud med deraf følgende alvorlige økonomiske konsekvenser.

Hvis forbrugerne i højere grad begynder at efterspørge produkter, der er fremstillet under behørigt hensyn til dyrenes velfærd, vil der på sigt kunne forventes en vis indtægt for producenterne, fordi de i dette lovforslag medtagne krav tilsigter at forbedre kyllingernes velfærd væsentligt.

For så vidt angår de administrative konsekvenser for erhvervslivet vil de foreslåede krav medføre, at rugerierne og slagterierne bruger mere tid på at planlægge driften bedre, så der ikke leveres for få eller for mange kyllinger i forhold til den maksimale belægningsgrad på 40 kg/m². Samtidig vil såvel slagterierne (i relation til overvågningsordningen) som producenterne skulle bruge tid på at sætte sig ind i de nye regler, ligesom producenterne i forbindelse med kontrolbesøg skal kunne stille alle de for kontrollen nødvendige faktiske oplysninger til rådighed, jf. lovforslagets § 17. Det er ikke muligt at give et præcist skøn over, hvor meget tid de forskellige aktører forventes at bruge på administrative opgaver, da dette bl.a. afhænger af, hvor meget den enkelte producent, rugerierne og slagterierne i forvejen registrerer.

12. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget skønnes ikke umiddelbart at medføre miljømæssige konsekvenser.

13. Forholdet til EU-retten

I Rådets direktiv 98/58/EF af 20. juli 1998 om beskyttelse af dyr, der holdes til landbrugsformål, er der fastsat en række minimumskrav til beskyttelse af alle arter landbrugsdyr, herunder også slagtekyllinger, jf. EF-Tidende L 221 s. 23. Da der er tale om minimumskrav, kan de enkelte medlemslande frit fastsætte strengere krav til beskyttelse af de forskellige arter landbrugsdyr. Sådanne nationale regler skal dog indberettes til Kommissionen i henhold til direktivet, og

hvis dette lovforslag vedtages, vil det blive indberettet til Kommissionen i overensstemmelse hermed.

I EU-regi er der desuden fastsat en række handelsnormer for fjerkræ, hvori der stilles visse krav til opdrætsmetoden, hvis man ønsker at mærke fjerkrækød til konsum med nærmere angivne betegnelser (ekstensivt staldopdræt (skrabekyllinger), fritgående kyllinger, frilandskyllinger mv.).

Handelsnormerne er ikke fastsat ud fra hensyn til dyrenes velfærd, men ud fra et ønske om fælles standarder for, under hvilke forhold kyllinger solgt under en bestemt betegnelse er opvokset. Handelsnormerne fremgår af Rådets forordning nr. 1906/90 af 26. juni 1990 om handelsnormer for fjerkræ, jf. EF-Tidende L 173 s. 1, og Kommissionens forordning nr. 1538/91 af 15. juni 1991 om gennemførelsesbestemmelser til rådsforordningen (som ændret ved Kommissionens forordning nr. 1980/92 og nr. 1072/2000), jf. EF-Tidende L 143 s. 11.

Handelsnormerne stiller således bl.a. krav til areal og flokstørrelser, minimumsslagtealder, adgang til løbegårde og fodersammensætningen afhængigt af, hvilken betegnelse slagtekyllingekødet ønskes solgt under. Eksempelvis kan det nævnes, at de tilladte belægningsgrader for brug af de forskellige betegnelser alle er lavere end 40 kg/m².

Det er frivilligt for producenten, om vedkommende vil mærke sine varer i henhold til disse handelsnormer, men såfremt man ønsker at anvende betegnelserne på varerne, skal de relativt restriktive krav opfyldes. De i dette lovforslag indeholdte krav til belægningsgrad mv. er ikke helt så restriktive som handelsnormernes krav, men da lovforslaget skal ses som minimumskrav til hele slagtekyllingeproduktionen, uanset hvilken betegnelse den enkelte kylling vil blive solgt under, vil forslagene ikke hindre den enkelte producent i at opdrætte sine kyllinger i henhold til de strengere krav i handelsnormerne.

Hvis Kommissionen på baggrund af den ovenfor under pkt. 8 nævnte rapport *Den Videnskabelige Komité (2000)* tager initiativ til at foreslå et direktiv om detaljerede regler om mindstekrav til beskyttelse af slagtekyllinger, og der vedtages et sådant direktiv, vil det kunne gennemføres i dansk ret ved udstedelse af administrative forskrifter, jf. lovforslagets § 19.

Vurdering af konsekvenser af lovforslag

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv hvilke)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv hvilke)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og amtskommuner	Ingen	Fødevareregionerne vil blive belastet af de ekstra arbejdsopgaver, den foreslåede overvågnings- og kontrolordning indebærer, jf. pkt. 9.1.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ikke umiddelbart, men hvis forbrugerne kan påvirkes til at købe produkter fremavlet under større hensyn til dyrevelfærd, vil der på sigt kunne hentes en vis gevinst pga. de her foreslåede krav.	Slagtekyllingeproducenterne skal investere i lysprogrammer og evt. i forøget kapacitet i foder- og drikkevandsanlæg. Desuden skal belægningsgraden sættes gradvist ned, og overvågnings- og kontrolordningen betales – sidstnævnte forventes dog i stor udstrækning at blive finansieret af Fjerkræafgiftsfonden. Følgeindustrien vil skulle gennemgå visse strukturtilpasninger.
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Producenter, rugerier og slagterier skal anvende mere tid på planlægning og på at sætte sig ind i de nye regler. Producenterne skal i større omfang registrere forskellige forhold i besætningen til brug for kontrolordningen.
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	EU-retten indeholder en række minimumsregler om beskyttelse af slagtekyllinger, der holdes til landbrugsmæssigt formål. Lovforslagets regler går videre end disse minimumsregler.	

14. Hørte myndigheder mv.

Dyreværnsrådet, Det Dyreetiske Råd, Det Veterinære Sundhedsråd, Vildtforvaltningsrådet, Landbrugsrådet, Det Danske Fjerkræraad, Kødbranchens Fællesråd, Dansk Familielandbrug, De Danske Landboforeninger, Danmarks Fjerkræavlerforening for Raceavl, Danske Slagterier, Slagteriernes Forskningsinstitut, Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark, Dyreværnsforeningernes Fællesråd, Dansk Dyreværn Århus, Dyrefondet, Dyrenes Dags Komité, WSPA, Dyreværnsforeningen Freja, Dyrenes Venner, Foreningen til Værn for Værgeløse Dyr, Nordisk Sam-

fund til Bekæmpelse af Misbrug af Dyr, Landsforeningen Komitéen mod Dyreforsøg, Den Danske Dyr-lægeforening, Professor Jan Ladewig fra Landbohøjskolen, Sammenslutningen af Landbrugets Arbejdsgiverforeninger, Specialarbejderforbundet i Danmark, Dan Poultry Service, Holmegaards Rugeri, Mølbjergs Rugeri, Rose Poultry A/S, Danpo A/S, Padborg Fjerkræslagteri A/S, Struer Fjerkræslagteri A/S, Thor Export ApS, BornPoultry A/S, Vellingegårds Fjerkræ, Ulfborg Slagteri, Fjeldsted Fjerkræslagteri, Peter Hells og Dansk Slagtefjerkræ.

*Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser**Til § 1*

Bestemmelsen fastlægger lovens anvendelsesområde.

Loven finder alene anvendelse på bedrifter, der holder slagtekyllinger til erhvervsmæssigt formål. Herved forstås, at hold af slagtekyllingerne hovedsageligt har til formål at fremme ejerens (eller ejernes) økonomiske interesser ved en systematisk indtægtserhvervelse gennem hold og efterfølgende salg af slagtekyllinger.

Hold af slagtekyllinger, som ikke har systematisk indtægtserhvervelse til formål, men som overvejende udøves med henblik på opfyldelse af personlige interesser og behov (hobbyvirksomhed), er således ikke omfattet af loven. Ejers lejligedsvise salg af enkelte slagtekyllinger fra bedriften indebærer ikke, at der foreligger hold til erhvervsmæssigt formål. Sådanne hobbyhold vil dog blandt andet være omfattet af reglerne i dyreværnsloven (navnlig §§ 1-3) og i bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr (jf. Justitsministeriets bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000).

Enhver form for erhvervsmæssigt opdræt af slagtekyllinger er omfattet af loven, uanset om kyllingerne holdes som skrabekyllinger, fritgående kyllinger eller lignende, og uanset om der er tale om økologisk eller frilands produktion. Holdes kyllingerne udendørs det meste af tiden, kan producenten dog under visse nærmere angivne betingelser fravige kravet om obligatorisk brug af lysprogram i kyllingehusene, jf. lovforslagets § 4, stk. 2, 3. pkt.

Bestemmelsen svarer til § 1, stk. 1, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport.

Til § 2

Bestemmelsen indeholder definitioner af »slagtekyllinger«, »kyllinger«, »huse« og »embedsdyrlæge«.

Definitionerne af »slagtekyllinger« og »kyllinger« i *stk. 1 og 2* indebærer blandt andet, at forældredyr, der opdrættes med henblik på produktion af rugetæg, hvorfra de daggamle kyllinger til slagtekyllingeproduktionen udruges, ikke er omfattet af loven. Dette gælder, selv om et antal af forældredyrene efterfølgende bliver solgt til et slagteri.

Definitionen af »huse« i *stk. 3* har til formål at sikre, at erhvervsmæssigt hold af slagtekyllinger er omfattet af loven, uanset hvilke lokaliteter kyllingerne holdes i.

I *stk. 4* defineres »embedsdyrlæge« i relation til denne lov. Samtlige dyrlæger ansat i en fødevarerregi-

on er embedsdyrlæger, men når der i denne lov henlægges særlige opgaver til »embedsdyrlægen«, er det den af fødevarerregionens embedsdyrlæger, der arbejder på det stedlige fjerkræslagteri som ansvarlig for kødkontrollen, der skal udføre de pågældende opgaver.

Bestemmelsen svarer til § 1, stk. 2-5 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten. Justitsministeriet har af lovtekniske grunde fundet det hensigtsmæssigt at fastsætte lovforslagets anvendelsesområde og definitionerne i hver sin paragraf.

Til § 3

Bestemmelsen præciserer, at dyreværnslovens generelle regler om beskyttelse af dyr fortsat finder anvendelse på slagtekyllinger, der er omfattet af denne lov. Det samme er tilfældet med regler udstedt med hjemmel i dyreværnsloven.

Det drejer sig eksempelvis om de generelt formulerede regler i dyreværnslovens §§ 1-3. Det fremgår blandt andet heraf, at dyr skal behandles forsvarligt og beskyttes bedst muligt mod smerte, lidelse, angst, varigt mén og væsentlig ulempe (§ 1), at enhver, der holder dyr, skal sørge for, at dyrene behandles omsorgsfuldt, herunder at de huses, fodres, vandes og passes under hensyn til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov (§ 2), og at dyrenes opholdsrum skal indrettes i overensstemmelse hermed (§ 3).

Der er ikke i dyreværnsloven fastsat regler, der specifikt vedrører slagtekyllinger.

Endvidere vil blandt andet reglerne i Justitsministeriets bekendtgørelse om mindstekrav til beskyttelse af landbrugsdyr (bekendtgørelse nr. 707 af 18. juli 2000) finde anvendelse. Bekendtgørelsen er udstedt med hjemmel i dyreværnsloven og indeholder visse minimumskrav, der altid skal være opfyldt ved hold af landbrugsdyr, medmindre strengere krav er fastsat i anden lovgivning.

Bestemmelsen svarer til § 2 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten.

Til § 4

Bestemmelsen fastsætter nærmere krav til belysningen i kyllingehuset. Kravene skal blandt andet sikre, at husene er tilstrækkeligt oplyst til, at kyllingerne kan udøve deres naturlige adfærd, herunder støvbadning, skrabning og hakken. Samtidig skal bestemmelsen sikre, at personalet har tilstrækkeligt lys til at kunne inspicere dyrene nøje, herunder undersøge om der findes syge, tilskadekomne dyr og dyr med misdannelser, jf. tilsynspligten i dyreværnslovens § 3, stk. 3.

Dyreværnslovens § 2 stiller krav om, at dyr skal passes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundhedsmæssige behov. I den moderne slagtekyllingeproduktion er slagtekyllinger blevet opdrættet ved konstant lys hele døgnet for at maksimere fødeoptagelsen og den daglige vækst. Dette er næppe i overensstemmelse med kyllingernes adfærdsmæssige og fysiologiske behov, og den kraftige vækst har samtidig været en væsentlig medvirkende faktor til en forringelse af kyllingernes benkonstitution – kyllingerne er vokset så hurtigt, at deres ben ikke har kunnet nå at udvikle sig tilsvarende.

I bestemmelsens *stk. 2* er det derfor bestemt, at slagtekyllinger ikke til stadighed må holdes ved konstant lys, og der er tillige fastsat krav om obligatorisk brug af lysprogrammer. Lysprogrammet skal sikre, at kyllingerne får en tilstrækkelig sammenhængende mørkeperiode og herved får en vis naturlig døgnrytme, hvorved deres velfærd forbedres. Samtidig stilles der krav om, at der skal ske en gradvis overgang mellem lys og mørke, så kyllingerne kan forberede sig på de ændrede lysforhold, f.eks. ved at finde hvilepladser i skumringen eller indtage ekstra foder før mørkeperioden eller lignende.

Det er vanskeligt at fastsætte varigheden af mørkeperioderne, da denne blandt andet afhænger af kyllingernes alder. For lange mørkeperioder kan – ud over reduceret vækst med heraf følgende produktionsøkonomiske konsekvenser – betyde sult hos kyllingerne, hvilket kan afstedkomme fysiologisk stress. Omvendt vil der ved for korte mørkeperioder ikke kunne opnås de positive velfærdsmæssige konsekvenser af lysprogrammet.

I *stk. 3* foreslås der derfor indført en bemyndigelse for justitsministeren til administrativt at fastsætte regler om den nærmere sammensætning af de i *stk. 2* nævnte lysprogrammer. Sådanne regler er af meget teknisk karakter, og såvel fortsat forskning som praktiske erfaringer med lysprogrammer fremover kan resultere i, at lysprogrammernes sammensætning bør ændres i forhold til det foreliggende forslag fra arbejdsgruppen. Det vil derfor være mest hensigtsmæssigt, at de nærmere regler herom kan fastsættes administrativt. Hvis lovforslaget vedtages, har justitsministeren til hensigt at udstede administrative regler, der nærmere fastsætter sammensætningen og varigheden af lys- og mørkeperioder og om lysintensitet, i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag, jf. hertil pkt. 5.1 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget. Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse herom er optrykt som bilag til dette lovforslag, jf. nærmere § 4 og § 5 i bekendtgørelsesudkastet.

For så vidt angår opdræt af kyllinger under produktionsformer, hvor kyllingerne har adgang til udendørs arealer og kun er indenfor i hønsehusene om natten, må det antages, at der ikke er behov for at bruge et lysprogram, så længe der ikke er tændt lys inde i huset om natten. Disse kyllinger får således en naturlig døgnrytme uden brug af lysprogrammer, og i *stk. 2, 3. pkt.*, foreslås det derfor, at producenter, der holder deres kyllingerne under sådanne forhold, ikke behøver at anvende lysprogrammer.

Bestemmelsen svarer til § 3 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til pkt. 5 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 5

Bestemmelsen indeholder en standard for strøelses-kvaliteten i kyllingehuse, hvorefter strøelsesmåtten i hele produktionsperioden skal være løs og tør i overfladen. Som nævnt under de almindelige bemærkninger pkt. 6.1 vil det ikke være praktisk muligt at holde strøelsen fuldstændig tør, bl.a. på grund af kyllingernes afføring, hvorfor strøelse med en fugtighed, der naturligt følger af produktionen, ikke falder uden for denne standard.

Bestemmelsen skal sikre slagtekyllingerne adgang til støvbadning i løs og tør strøelse, så de kan rense og vedligeholde fjerdragten. Samtidig skal bestemmelsen forhindre, at kyllingerne opholder sig på en våd strøelse, der på grund af ammoniakfordampning medfører svidninger på kyllingernes bryst og trædepuder.

Hvis slagtekyllinger holdes i huse med strøelse, der utvivlsomt er mere end naturligt fugtig, og som har en tydelig skadelig virkning på kyllingerne, vil producenten kunne straffes for overtrædelse af den foreslåede bestemmelse, jf. § 21, stk. 1, nr. 1.

Der henvises i øvrigt til pkt. 6 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget, hvoraf det bl.a. fremgår, at bestemmelsen svarer til § 5 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse, jf. delrapportens afsnit IX.

Til § 6

Af hensyn til slagtekyllingernes velfærd er det vigtigt at sikre den rette temperatur, luftfugtighed og ventilation i kyllingehusene. Det foreslås derfor, at bygningernes isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentration af luftarter ikke skader dyrene. For høje ammoniakkoncentrationer kan f.eks. medføre luftvejslidelser og nedsat vækst og ved særligt høje koncentrationer give øjenirritationer, ligesom andre luftarter som hydrogensulfid og kuldi-

oxid kan give dyrene ubehag og i høje koncentrationer påføre dem skader.

De nævnte klimatiske faktorer er indbyrdes stærkt afhængige, og den optimale temperatur og luftfugtighed varierer afhængigt af bl.a. kyllingernes alder. Det er derfor ikke hensigtsmæssigt at søge at præcisere kravene til de forskellige klimatiske faktorer nærmere. Producenten skal i stedet gennem nøje kontrol og styring af de forskellige faktorer under de til enhver tid givne forhold sikre sig, at kyllingerne ikke lider skade på grund af for høje temperaturer, for høj luftfugtighed, dårlig luftcirkulation eller lignende. Da der ikke sættes nærmere grænser for f.eks. luftens indhold af kuldioxid eller ammoniak, må det dog antages, at der først vil blive tale om at anvende straffebestemmelsen i § 21, stk. 1, nr. 1, når der foreligger klare og tydelige beviser på, at producenten ikke har formået at sikre kyllingernes velfærd tilstrækkeligt. Det kan eksempelvis dreje sig om situationer, hvor producenten opdager, at ventilationsanlægget er brudt sammen, men ikke tager initiativ til at få det repareret, selvom temperaturen og luftfugtigheden stiger faretruende inde i huset.

Navnlig i perioder med særligt høje temperaturer udenfor – som under en hedebløge om sommeren – er det vigtigt, at temperaturen i huset ikke stiger for meget, hvis man skal undgå overdødelighed blandt kyllingerne. Det foreslås derfor tillige, at temperaturen inde i kyllingehusene ikke i væsentlig grad må overstige temperaturen udenfor i varme perioder. Dette kan f.eks. undgås ved at sikre, at husene kan blive oversprøjet med vand og derved blive kølet ned på varme sommerdage.

Der henvises til de almindelige bemærkninger pkt. 7, hvoraf det bl.a. fremgår, at bestemmelsen svarer til § 6 i arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse, jf. afsnit IX i arbejdsgruppens delrapport.

Til § 7

Bestemmelsen fastsætter krav til størrelsen af belægningen i de enkelte kyllingehuse. Det foreslås, at den gennemsnitlige belægning ikke må overstige 40 kg levende kylling pr. m² gulvareal. Det betyder i praksis, at en stor del af slagtekyllingeproducenterne skal nedsætte deres belægning, da den gennemsnitlige belægning på landsplan var 43,4 kg/m² pr. 1. januar 2000. Imidlertid er høje belægningsgrader en væsentlig medvirkende årsag til bl.a. benproblemer blandt slagtekyllingerne, så selv om en sådan grænse vil have økonomiske konsekvenser for branchen, anses en grænse for nødvendig af hensyn til dyrenes velfærd.

Hvis der imidlertid skulle stilles krav om, at der på intet tidspunkt i produktionen måtte være mere end 40 kg levende kylling pr. m² gulvareal, ville det indebære store produktionsmæssige problemer for producenterne, idet svingninger i slagtetidspunktet på blot to dage kan have stor effekt på belægningsgraden (ca. 1,4 kg/m²). Desuden kan variation i dødelighed, antal indsatte kyllinger pr. hold og tilvæksten påvirke størrelsen af belægningsgraden ved slagtetidspunktet. De biologiske og logistiskmæssige forhold gør, at producenten ved krav om sådanne maksimale belægningsgrader måtte regne med en betydelig sikkerhedsmargin på mellem 3 og 4 kg/m² for at undgå, at belægningen oversteg 40 kg/m². Belægningsgraden foreslås derfor målt som et gennemsnit, hvorved producenten får mulighed for løbende at tilpasse produktionen efter de aktuelle omstændigheder.

Henset til de økonomiske konsekvenser, som kravet om en gennemsnitlig belægning på maks. 40 kg/m² vil få for en stor del af slagtekyllingeproducenterne, foreslås der en passende overgangsperiode for så vidt angår dette krav, jf. § 22, stk. 2.

Det foreslås i *stk. 2*, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte regler om den nærmere opgørelse af den maksimale gennemsnitlige belægningsgrad. Hvis lovforslaget vedtages, agter justitsministeren at fastsætte en regel svarende til den af arbejdsgruppen foreslåede om, at belægningen skal måles som et gennemsnit for det aktuelle hold kyllinger i et hus og de to forudgående hold fra samme hus. I bilaget til dette lovforslag er Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion optrykt. Bestemmelsen i bekendtgørelsesudkastets § 6 svarer til arbejdsgruppens forslag.

Hvis erfaringerne med de her foreslåede regler på et senere tidspunkt resulterer i, at en anden beregningsmetode vil være mere hensigtsmæssig, kan det til den tid overvejes, om reglen i bekendtgørelsen bør ændres.

Lovforslagets § 7 svarer til § 4 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten om slagtekyllinger.

Der henvises i øvrigt til pkt. 8 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 8

Krav om tilstrækkelig foder- og vandforsyning følger af den generelle regel i dyreværnslovens § 2, hvorefter enhver, der holder dyr, blandt andet skal sørge for, at dyrene fodres og vandes under hensyntagen til deres fysiologiske, adfærdsmæssige og sundheds-

mæssige behov i overensstemmelse med anerkendte praktiske og videnskabelige erfaringer.

Indførelsen af obligatorisk brug af lysprogrammer medfører, at den enkelte producent skal være meget opmærksom på, om foder- og drikkevandsanlæggene i kyllingehusene har tilstrækkelig kapacitet. Når kyllingerne vågner efter en længere mørkeperiode, vil de alle være sultne og formentlig søge hen til fodertrugene på én gang, og jo tættere på slagtetidspunktet kyllingerne er, jo mere plads vil de have behov for. Det er derfor fundet hensigtsmæssigt at understrege, at kyllingerne gennem hele produktionsperioden skal have adgang til tilstrækkelig foderplads og vandforsyning, jf. *stk. 1*.

På grund af manglende videnskabelig dokumentation har det ikke været muligt på nuværende tidspunkt at stille præcise krav til foder- og drikkevandsanlægenes kapacitet, men det må formodes, at det på basis af ny forskning og nye praktiske erfaringer på et tidspunkt vil være muligt at fastsætte nærmere krav herom. Henset til vigtigheden af, at dyrene får tilstrækkelig adgang til foder og vand, foreslås det derfor i *stk. 2*, at der meddeles justitsministeren bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om foder- og drikkevandsanlæg. Herved tilvejebringes den nødvendige lovhjemmel til at fastsætte sådanne regler administrativt.

Bestemmelsen svarer til § 5 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til pkt. 9 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 9

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* pålægger den embedsdyrlæge, som efter fødevarerlovgivningen skal være tilknyttet et fjerkræslagteri, at overvåge tilstanden af trædepuder og fjerdragt på de indleverede slagtekyllinger. Embedsdyrlægen har dog mulighed for at lade andre ansatte foretage en del af overvågningen, men det skal ske på embedsdyrlægens ansvar. Embedsdyrlægen vil således kunne lade en tilsynstekniker foretage undersøgelsen af kyllingernes trædepuder på embedsdyrlægens ansvar. Det forudsættes i den forbindelse, at teknikeren får kyndig instruktion i, hvordan trædepuderne skal vurderes.

En høj forekomst af alvorlige trædepudesvidninger og sveden fjerdragt (ammoniakforbrænding) afspejler primært problemer med strøelsens beskaffenhed og ammoniakniveauet i kyllingehuset og kan være et udtryk for utilstrækkelig ventilation eller utilstrækkelig driftsledelse.

På baggrund af disse undersøgelser skal embedsdyrlægen efter *stk. 2* vurdere, om der er grund til at an-

tage, at der er velfærdsproblemer i de huse, som de pågældende kyllinger stammer fra. I så fald skal forholdet indberettes til fødevarerregionens veterinærafdeling, som på baggrund af de modtagne oplysninger må vurdere, om der er behov for at foretage kontrolbesøg i besætningen, jf. lovforslagets § 10.

Skønnes forholdet at være mindre væsentligt, kan embedsdyrlægen dog nøjes med at henstille til producenten at udbedre de konstaterede problemer. Embedsdyrlægen skal herefter påse, om de påpegede forhold er udbedret ved indlevering af det næste hold kyllinger fra samme hus. Er det ikke tilfældet, skal embedsdyrlægen indberette det til fødevarerregionen, som herefter kan aflægge besøg i besætningen eller anvende andre reaktionsmuligheder, som f.eks. at meddele producenten påbud om at udarbejde en redegørelse for nødvendige tiltag i bedriften, jf. lovforslagets § 11.

Det foreslås i *stk. 3*, at justitsministeren gives bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om indholdet og udførelsen af overvågningen på slagteriet, herunder om hvornår embedsdyrlægen bør foretage indberetning efter *stk. 2*. Henset til, at embedsdyrlægerne er ansat under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, foreslås det, at justitsministeren forud for udfærdigelse af sådanne administrative regler skal forhandle med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri herom. Justitsministeren agter at fastsætte regler svarende til dem, som arbejdsgruppen har foreslået, jf. pkt. 10.1.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget og §§ 7-9 i bekendtgørelsesudkastet i bilaget til dette lovforslag. Da Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har været repræsenteret i arbejdsgruppen, anses forhandlingsforpligtelsen for opfyldt.

Bestemmelsen svarer til § 6 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til pkt. 10 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 10

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om den kontrol af de enkelte besætninger med slagtekyllinger, som foreslås udført som supplement til overvågningen af de indleverede kyllinger på slagteriet, jf. lovforslagets § 9.

Den kompetence, der i medfør af § 10 henlægges til fødevarerregionerne, forudsættes udøvet af dyrlæger fra fødevarerregionerne med særlig indsigt i dyrevelfærd, da et væsentligt led i besætningskontrollerne er at vurdere kyllingernes velfærd, og hvordan denne velfærd eventuelt kan forbedres. Med den nuværende organisering af fødevarerregionerne vil det i praksis

medføre, at det bliver dyrlæger fra fødevarerregionernes veterinærafdelinger, der skal udføre kontrollerne.

I *stk. 1* foreslås der indført en stikprøvebaseret kontrol med huse, hvori der holdes slagtekyllinger. Formålet med besætningskontrollen, som skal foretages af de lokale fødevarerregioner, er at undersøge forhold, som kan have betydning for kyllingernes velfærd. I den forbindelse skal der blandt andet foretages en kontrol af de fysiske rammer for dyreholdet. Det vil i den forbindelse være naturligt at bede producenten om oplysninger om husets areal, antallet af indsatte dyr, antal kg kylling leveret til slagtning, antal kasse-rede dyr og årsagen hertil, kapaciteten af fodertrug, drikkevandsanlæg og ventilation, sammensætningen af det anvendte lysprogram mv., jf. lovforslagets § 17.

Endvidere skal fødevarerregionen foretage en undersøgelse af den daglige driftsledelse. En sådan undersøgelse vil navnlig have til formål at konstatere, om dyrene holdes dyreværnsmæssigt forsvarligt, og vil derfor blandt andet udgøre en helhedsvurdering af driften og dyrenes tilstand, herunder en undersøgelse af strølsens og fjerdragternes beskaffenhed, flokkens ensartethed, ernæringstilstand samt kyllingernes benkonstitution.

Såfremt lovforslaget vedtages, agter justitsministeren med hjemmel i lovforslagets § 15 at fastsætte nærmere administrative regler om indholdet af denne undersøgelse i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag, jf. hertil navnlig delrapportens afsnit IV.4.3.3.2. og arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse i afsnit IX.

Stk. 2 vedrører den opfølgende kontrol med konkrete besætninger, som det foreslås, at fødevarerregionerne udfører på baggrund af modtagne indberetninger fra de enkelte slagterier som følge af slagteriernes overvågning i medfør af lovforslagets § 9, stk. 2. Bestemmelsen indeholder ikke en pligt for fødevarerregionen til at aflægge et kontrolbesøg på bedriften. Fødevarerregionen må på baggrund af de modtagne oplysninger fra slagteriet have mulighed for at tilrettelægge sin kontrol af besætningen mest hensigtsmæssigt. Meddelelse af påbud og fastsættelse af vilkår (jf. lovforslagets §§ 11-13) vil dog i en del situationer forudsætte, at en dyrlæge fra fødevarerregionen med særlig indsigt i dyrevelfærd har foretaget en undersøgelse af den pågældende bedrift og herved har skaffet sig et overblik over de dyrevelfærdsmæssige problemer, der måtte være.

I *stk. 3* præciseres det, at kontrollen med, om producenterne efterkommer påbud og vilkår efter denne lov, er henlagt til fødevarerregionerne.

Hvis en fødevarerregion i medfør af lovforslagets § 11 meddeler en producent påbud om at udarbejde en redegørelse for de tiltag, som er nødvendige for at udbedre forholdene hos den pågældende producent, er fødevarerregionen således også berettiget og forpligtet til at kontrollere, om producenten får lavet redegørelsen. Hvis fødevarerregionen i medfør af lovforslagets § 12 påbyder en producent at nedsætte belægningsgraden, skal regionen ligeledes følge op på dette påbud, f.eks. ved at aflægge kontrolbesøg i besætningen eller indhente oplysninger om, hvor mange kyllinger producenten leverer til slagtning fra hvert kyllingehus.

Tilsvarende skal fødevarerregionen kontrollere, om producenten overholder eventuelle vilkår, som regionen i medfør af lovforslagets § 13 har stillet som betingelse for, at producenten må øge belægningsgraden igen.

Arbejdsgruppen har ikke medtaget en bestemmelse svarende til dette lovforslags § 10, stk. 3, i sit lovudkast, men det må antages at have været arbejdsgruppens intention, at fødevarerregionerne skal kunne følge op på de påbud, regionerne meddeler slagtekyllingeproducenterne i henhold til dette lovforslag. Justitsministeriet har medtaget bestemmelsen for at undgå enhver tvivl herom.

Herudover svarer *stk. 1 og 2* i bestemmelsen til § 7, stk. 1 og 2, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII. Justitsministeriet har delt den af arbejdsgruppen foreslåede § 7 op i flere bestemmelser for at gøre lovforslaget mere overskueligt. Det fremgår af bemærkningerne til de følgende bestemmelser, i hvilket omfang de svarer til arbejdsgruppens forslag til § 7.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 10.

Til § 11

I denne bestemmelse foreslås der givet fødevarerregionerne hjemmel til at meddele producenten forskellige påbud i anledning af konstaterede dyrevelfærdsmæssige problemer i kyllingehusene afhængigt af problemernes omfang og karakter. Det foreslås således, at producenten blandt andet kan blive pålagt at udarbejde en redegørelse for de tiltag, som er nødvendige for at udbedre de konstaterede problemer. Redegørelsen bør blandt andet indeholde en beskrivelse af indsatsområder og et forslag til en tidsfrist for gennemførelsen af initiativerne. Redegørelsen skal udarbejdes af producenten selv, men det forventes, at producenterne i mange tilfælde vil indhente kvalificeret eksternt rådgivning, f.eks. fra Landskontoret for Fjerkrærådgivning. Redegørelsen skal godkendes af fødevarerregionen, som også skal fastsætte en frist for,

F. t. l. om hold af slagtekyllinger

hvornår de i redegørelsen foreslåede tiltag skal være gennemført. Hvis redegørelsen ikke kan godkendes, må fødevareregionen vurdere, om producenten kan få en ny frist til at foretage ændringer i redegørelsen, eller om hensynet til kyllingernes velfærd nødvendiggør et påbud om nedsættelse af belægningsgraden, jf. lovforslagets § 12.

Formålet med udarbejdelsen af redegørelsen er således også at sikre, at producenten grundigt undersøger og forstår årsagerne til eventuelle velfærdsproblemer i besætningen, og at disse årsager elimineres bedst muligt.

Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 3, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten, med den ændring, at den af arbejdsgruppen foreslåede regel om, at fødevareregionen – hvis redegørelsen ikke kan godkendes – kan give producenten en frist til at foretage sådanne ændringer i redegørelsen, som skønnes nødvendige, er udgået. Justitsministeriet er af den opfattelse, at fødevareregionerne som ovenfor beskrevet allerede i medfør af lovforslagets § 11 vil have denne kompetence, hvorfor det ikke anses for nødvendigt at medtage en specifik regel herom.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 10.

Til § 12

Bestemmelsen indeholder forslag om, at fødevareregionen i en række nærmere beskrevne tilfælde (nr. 1-4) kan meddele den enkelte producent påbud om at nedsætte sin belægning af slagtekyllinger til mindre end 40 kg/m², som er foreslået i lovforslagets § 7, stk. 1. Det drejer sig om tilfælde, hvor der enten er tale om væsentlige eller gentagne velfærdsproblemer eller manglende efterkommelse af et meddelt påbud fra fødevareregionen. Fødevareregionen fastsætter på baggrund af besøg i besætningen skønsmæssigt den nye maksimale belægningsgrad.

Overtrædelse af et påbud om nedsættelse af belægningsgraden foreslås straffebelagt, jf. lovforslagets § 21, stk. 1, nr. 2.

Reglerne i dyreværnsloven, herunder navnlig de generelle bestemmelser i §§ 1-3, gælder ved siden af reglerne i dette lovforslag (jf. lovforslagets § 3), og fødevareregionerne vil kunne anmelde en producent for overtrædelse af dyreværnslovens regler samtidig med, at regionen påbyder producenten at nedsætte belægningen af slagtekyllinger straks med hjemmel i denne lov.

Konstatering af velfærdsproblemer i besætningerne, der samtidig indebærer en overtrædelse af reglerne i dyreværnsloven, skal således anmeldes til politiet

med henblik på indledning af strafferetlig forfølgelse, herunder i sidste ende eventuel dom om frakendelse af retten til at beskæftige sig med dyr i tilfælde af mishandling eller grovere uforsvarlig behandling af dyr, jf. dyreværnslovens § 29.

I stk. 2 er der indsat en begrænsning i fødevareregionens skønsmæssige nedsættelse af belægningsgraden, idet det foreslås, at belægningsgraden i almindelighed ikke kan nedsættes til mindre end 25 kg levende kylling pr. m² gulvareal. Der kan imidlertid opstå sådanne helt særlige situationer, hvor fødevareregionen må konstatere, at hensynet til dyrenes velfærd nødvendiggør en lavere belægningsgrad. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis kyllingerne holdes i huse, der ikke er egnede til kyllingehold på grund af manglende ventilationsmuligheder eller lignende. I sådanne tilfælde må regionen særligt være opmærksom på, om der også skal ske anmeldelse for overtrædelse af dyreværnslovens bestemmelser, jf. ovenfor.

Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 4-5, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til pkt. 10 under lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 13

Når en producent i medfør af lovforslagets § 12 har fået påbud om at nedsætte belægningsgraden, skal vedkommende have mulighed for at få den sat op igen, når det kan dokumenteres, at de forhold, der gav anledning til nedsættelsen, er udbedret. Det foreslås derfor i § 13, at fødevareregionen – når producenten fremlægger en sådan dokumentation – skal vurdere dokumentationen og sammenholde den med resultaterne af regionens kontrolbesøg i besætningen og oplysninger fra slagteriet om eksempelvis konstaterede trædepudesvidninger og andre skader på kyllingerne fra den pågældende bedrift.

På den baggrund træffer fødevareregionen beslutning om, på hvilke vilkår belægningen på ny kan øges under behørig hensyntagen til dyrenes velfærd. Det kan f.eks. være vilkår om gradvist at øge belægningen med 1 kg pr. m² for hvert nye hold kyllinger og i den forbindelse løbende kontrol af, om kyllingernes velfærd forværres igen, herunder ved undersøgelse af kyllingernes benkonstitution i form af en gait score-vurdering af udvalgte kyllingehold. Gait score er en karakterskala, der bruges til at vurdere kyllingernes gang, og hvor »0« gives ved normal, ubesværet gang og »5« gives, hvor kyllingen er ude af stand til at gå.

Afhængig af baggrunden for det meddelte påbud om nedsættelse af belægningsgraden kan der dog være situationer, hvor det ikke er nødvendigt at stille

vilkår, men hvor påbudet kan hæves på stedet. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis påbudet om nedsættelse af belægningsgraden alene skyldes, at producenten ikke har efterkommet et påbud om at installere en alarm, der kan advare om svigt i vitale ventilationssystemer i den pågældende besætning. I det øjeblik alarmen er installeret og konstateret funktionsdygtig, vil påbudet i givet fald kunne hæves straks.

I andre situationer vil det imidlertid være nødvendigt at lempe påbudet ved at fastsætte nærmere vilkår for at øge belægningsgraden igen i stedet for helt at ophæve påbudet. Det vil formentlig navnlig være tilfældet, hvor påbudet skyldes, at producentens driftsledelse ikke har været tilstrækkelig god til at sikre kyllingernes velfærd ved den maksimale belægning, og hensynet til kyllingerne derfor tilsiger, at belægningen kun øges gradvist og under løbende tilsyn af fødevareregionen.

Hvis producenten tilsidesætter eventuelle vilkår, som fødevareregionen i medfør af denne bestemmelse har fastsat som betingelse for, at producenten må øge belægningsgraden igen, kan vedkommende producent straffes for at overtræde påbudet, jf. lovforslagets § 21, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 6, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 10.

Til § 14

Den foreslåede bestemmelse indeholder regler om producentens adgang til at klage til Justitsministeriet over fødevareregionernes påbud i medfør af forslagets § 11, § 12, stk. 1, og § 13. Af hensyn til hurtigst muligt at kunne sikre dyrenes velfærd, foreslås det, at klage ikke tillægges opsættende virkning.

Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 7, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport.

Der henvises i øvrigt til pkt. 10.1.4 i de almindelige bemærkninger.

Til § 15

Bestemmelsen giver justitsministeren hjemmel til administrativt at fastsætte nærmere regler om kontrol af huse (jf. §§ 10-13), herunder om krav til redegørelsen (jf. § 11), tidsfrister mv., og om hvornår forholdene bør give anledning til indgriben fra fødevareregionen.

Idet fødevareregionerne henhører under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri, foreslås det, at justitsministeren forud for udstedelse af sådanne regler

skal forhandle med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri herom. Henset til de alvorlige økonomiske konsekvenser, krav om udbedring af nærmere bestemte forhold og nedsættelse af belægningsgraden kan have for den enkelte producent, foreslås det, at der til lige skal ske forhandling med de organisationer, der efter justitsministerens skøn særlig berøres af reglerne, jf. også princippet i dyreværnslovens § 4, stk. 4.

Hvis lovforslaget vedtages, agter justitsministeren at udstede regler svarende til de af arbejdsgruppen i delrapportens afsnit IX foreslåede regler om kontrol af huse mv. Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugæggsproduktion indeholder i §§ 10-13 med tilhørende bilag sådanne regler, jf. bilaget til dette lovforslag. Da Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri og Det Danske Fjerkræraad har været repræsenteret i arbejdsgruppen, anses forhandlingsforpligtelsen for opfyldt.

Bestemmelsen svarer til § 7, stk. 8, i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til pkt. 10.2 i de almindelige bemærkninger til lovforslaget.

Til § 16

Gennemførelsen af den besætningskontrol, som er foreslået i §§ 10-13, forudsætter adgang til de enkelte kyllingehuse og øvrige produktionsanlæg. For at kunne gennemføre en effektiv kontrol af kyllingernes velfærd, herunder navnlig ved den foreslåede stikprøvekontrol, må fødevareregionen kunne gennemføre uanmeldte besøg og derfor have adgang til de lokaliteter, hvor kyllingerne opholder sig, og hvor produktionsanlæggene er opstillet.

Det foreslås derfor i *stk. 1*, at ansatte i fødevareregionerne i det omfang, det er påkrævet for at kunne udføre kontrolopgaverne nævnt i dette lovforslag, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse skal kunne få adgang til kyllingehusene og de øvrige anlæg til brug for slagtekyllingeproduktionen.

Bestemmelsen giver ikke hjemmel til skaffe sig adgang til øvrige bygninger, som alene er indrettet til f.eks. beboelse, kontor eller lignende.

Ifølge dyreværnslovens § 24 har politiet, hvis det skønnes nødvendigt, til enhver tid mod behørig legitimation uden retskendelse adgang til et dyrehold. Politiet kan om fornødent tage en sagkyndig med. Den eneste betingelse for politiets adgang er således, at politiet finder et tilsyn påkrævet.

Efter § 24 a i dyreværnsloven har veterinærchefer og andre ansatte i Fødevaredirektoratet og privatpraktiserende dyrlæger, der af Fødevaredirektoratet er bemyndiget hertil, i det omfang kontrol i henhold til et

EF-direktiv om forsvarlig behandling af dyr og om beskyttelse af dyrs velfærd kræver det, adgang til offentlige og private ejendomme m.m. uden retskendelse.

I forbindelse med udarbejdelsen af lovforslaget – som ikke er en gennemførelse af et direktiv – har det været nøje vurderet, om det er nødvendigt at tillade en sådan adgang til private bygninger uden iagttagelse af reglerne om ransagning i retsplejelovens kapitel 73. Justitsministeriet har dog fundet en sådan adgang nødvendig for at kunne gennemføre uanmeldt kontrol til sikring af dyrevelfærden. Øjemedet vil kunne blive forspildt, hvis fødevarerregionen først skulle anmode politiet om at foretage tilsyn i medfør af dyreværnslovens § 24.

For så vidt angår stikprøvekontrollen bemærkes, at det netop er det stikprøvemæssige – og dermed uforudsigeligheden – der giver kontrolordningen værdi. Det vil i sådanne situationer være vanskeligt at lave en nærmere beskrivelse af de betingelser, der skal være opfyldt, for at indgrebet kan foretages. Domstolene ville derfor reelt ikke have noget grundlag at træffe afgørelse på, hvorfor et krav om forudgående indhentelse af retskendelse ikke tjener noget formål i disse situationer.

For så vidt angår kontrolbesøg på baggrund af indberetninger fra slagteriernes embedsdyrlæger vil fødevarerregionerne og domstolene før gennemførelsen af besøget i de fleste tilfælde næppe kunne vide, om der eventuelt vil være tale om en strafbar overtrædelse af dyreværnsloven eller bestemmelser i dette lovforslag. Tilsmudset fjerdragt og svidninger på trædepuder kan skyldes en række forskellige faktorer som f.eks. forkert foderblanding, dårlig ventilation og temperaturregulering, våd strøelse, for høj belægningsgrad eller et samspil af disse faktorer. Det vil formentlig i en række tilfælde vise sig, at de på slagteriet konstaterede problemer ikke udgør en strafbar lovovertrædelse. Langt de fleste kontrolbesøg forventes således alene at resultere i meddelelse af et påbud efter lovforslagets § 11, og overtrædelse af sådanne påbud foreslås ikke strafbelagt, jf. § 21, stk. 1 – i stedet risikerer producenten at få påbud om nedsættelse af belægningsgraden, jf. § 12. Det skønnes derfor ikke betænkeligt at tillade kontrolmyndighederne at få adgang til de nødvendige rum eller bygninger uden retskendelse i forbindelse med udførelse af kontrolopgaver i henhold til dette lovforslag.

Har fødevarerregionen imidlertid mistanke om et strafbart forhold, skal det anmeldes til politiet, jf. retsplejelovens § 742. Den i § 16 foreslåede bestemmelse om dyreværnslovens § 24 er alene administrative tilsyns- og kontrolbeføjelser uden for strafferetsplejen.

Er det således en mistanke om en strafbar overtrædelse af dyreværnsloven eller af denne lov, der udgør grundlaget for politiets indgriben, må indgrebet foretages i overensstemmelse med reglerne om ransagning i retsplejelovens kapitel 73.

Den foreslåede bestemmelse pålægger slagtekyllingeproducenten vederlagsfrit at yde fornøden bistand til udførelse af kontrolopgaverne, så den kontrollerende dyrlæge f.eks. kan forlange, at producenten låser døren til et aflåst kyllingehus op. Bestemmelsen foreslås strafbelagt, jf. lovforslagets § 21, stk. 1, nr. 3.

I tilfælde af problemer foreslås det i *stk. 2*, at politiet i givet fald skal yde fornøden bistand til gennemførelse af disse administrative tilsyns- og kontrolbesøg i besætningerne.

Bestemmelsen svarer til § 8 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten.

Til § 17

I *stk. 1* foreslås det, at producenten pålægges at give repræsentanter fra fødevarerregionen de faktiske oplysninger vedrørende produktionen af slagtekyllinger, der er nødvendige for, at fødevarerregionen kan udføre den kontrol, som er beskrevet i dette lovforslag. Oplysningerne skal stilles vederlagsfrit til rådighed for regionen.

Der vil således typisk være tale om faktiske oplysninger vedrørende de fysiske rammer for opdrættet af kyllingerne, f.eks. oplysninger om kyllingehusenes areal, antal indsatte dyr, antal kg kylling leveret til slagtning, oplysninger om foder- og vandforsyning, det anvendte lysprogram mv. På baggrund af disse oplysninger kan fødevarerregionen bl.a. beregne den gennemsnitlige belægningsgrad for de forskellige huse. Oplysningerne vil naturligt indgå i den undersøgelse af forholdene vedrørende den daglige driftsledelse, som fødevarerregionen skal foretage efter § 10.

Bestemmelsen foreslås strafbelagt, jf. forslaget § 21, stk. 1, nr. 4.

Det anses for mest hensigtsmæssigt, at den nærmere beskrivelse af de oplysninger, som producenten skal være i besiddelse af og oplyse til fødevarerregionen, fastsættes administrativt, da sådanne beskrivelser kan være meget detaljerede og til dels tekniske. Det foreslås derfor i *stk. 2*, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler herom. Hvis lovforslaget vedtages, agter justitsministeren at fastsætte sådanne regler administrativt i overensstemmelse med arbejdsgruppens forslag (jf. navnlig delrapportens afsnit IV.4.3.3.2. og arbejdsgruppens udkast til bekendtgørelse i delrapportens afsnit IX). I bilaget til dette lovforslag er Justitsministeriets udkast til bekendtgø-

relse herom optrykt, jf. nærmere bekendtgørelsesudkastets § 12 med tilhørende bilag.

Lovforslagets § 17 svarer til § 9 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten.

Til § 18

Efter den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* påhviler det de enkelte slagtekyllingeproducenter eller en sammenslutning heraf at afholde de ekstraudgifter, som er en følge af den foreslåede kontrol på fjerkræslagterierne, jf. lovforslagets § 9, og den foreslåede stikprøvekontrol i besætningerne, jf. lovforslagets § 10, stk. 1. Bestemmelsen er et udtryk for princippet om brugerbetaling, hvorefter udgifterne ved kontrollen afholdes af de kontrollerede, således at de af det offentlige afholdte udgifter i forbindelse med kontrollen skal dækkes. Optrækningen af brugerbetalingen må ikke overstige de afholdte udgifter.

Imidlertid findes det hensigtsmæssigt at tillade producenterne at oprette en kollektiv betalingsordning, hvorved betalingen overlades til en sammenslutning af producenter, navnlig fordi den foreslåede besætningskontrol vil være stikprøvekontrol af tilfældigt udvalgte besætninger, så det vil være mest rimeligt at lade samtlige producenter bære udgifterne i fællesskab og ikke kun dem, der tilfældigvis bliver udtrukket til kontrol. Udgifterne vil f.eks. kunne afholdes af Fjerkræafgiftsfonden, jf. de almindelige bemærkninger pkt. 10.1.5.

I *stk. 2* foreslås det, at producenterne selv afholder udgifterne i forbindelse med den kontrol, der bliver nødvendig på baggrund af, at der konstateres konkrete velfærdsproblemer i en producents besætning. Der gives således ikke mulighed for, at producenterne kan overlade til en sammenslutning af producenter at betale disse udgifter, som alene skyldes, at der rent faktisk er problemer med kyllingernes velfærd hos en bestemt producent. De udgifter, som producenten selv skal afholde, kan f.eks. være udgifter til fødevarerregionens opfølgende kontrolbesøg i den pågældende besætning eller udgifter til udarbejdelse af en redegørelse for nødvendige tiltag til forbedring af de påpegede forhold. Der er således også her tale om brugerbetaling, og for at sikre, at det offentlige kan få dækket udgifterne til den nødvendige opfølgende kontrol hos de producenter, der har problemer, foreslås det tillige, at der tillægges udpantningsret for disse beløb, jf. nærmere nedenfor vedrørende *stk. 4*.

Som et almindeligt led i princippet om brugerbetaling er der i *stk. 3* foreslået bestemmelser om morarenter ved for sen betaling. Den rente, som opkræves efter rentelovens § 5, er i henhold til Justitsministeriets

bekendtgørelse nr. 896 af 21. december 1990 om ændring af morarentesatsen i lov om renter ved forsinket betaling, forsikringsaftaleloven mv., ændret til diskontoen med et tillæg på 5 pct.

I *stk. 4* er det foreslået, at der er udpantningsret for de beløb, som er nævnt i *stk. 2* og *3*, hvorved der er størst mulig sikkerhed for, at de udgifter, det offentlige i første omgang afholder til kontrol af erhvervmæssigt opdræt af slagtekyllinger i besætninger, hvor der konkret er konstateret dyrevelfærdsmæssige problemer, kan søges inddrevet hos den pågældende producent.

Det fremgår af *stk. 5*, at udgifterne ved slagteriovervågningen og ved kontrolbesøg i besætningerne skal beregnes efter satserne i Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris bekendtgørelse om betaling for kontrol af fødevarer og levende dyr mv. Herved kommer udgifterne til at ligge på samme niveau som udgifterne til den øvrige kontrol, som offentligt ansatte dyrlæger udfører i landbruget. Ifølge § 2, jf. bilag 1, nr. 1, i bekendtgørelse nr. 328 af 9. maj 2000 om betaling for kontrol af fødevarer og levende dyr mv. udgør satsen for tilsyn, kontrol mv. for tiden 170 kr. pr. påbegyndt kvarter.

Efter *stk. 6* kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om opkrævning af udgifter og morarenter samt fastsætte et beløb til dækning af omkostninger ved udsendelse af erindringsskrivelser ved manglende betaling. Et sådant gebyr for erindringsskrivelser foreslås skønsmæssigt fastsat til 50 kr. i Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse, jf. § 19 i bilaget, hvorved der er taget hensyn til, at gebyret ikke bliver højere end de faktiske omkostninger, der er forbundet hermed. Dette beløb svarer til det af arbejdsgruppen foreslåede beløb, jf. § 10, stk. 3, i arbejdsgruppens lovudkast.

Bestemmelsen svarer til § 10 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten.

Til § 19

Bestemmelsen svarer til § 4 a i dyreværnsloven, jf. lov nr. 386 af 6. juni 1991 som ændret bl.a. ved lov nr. 183 af 14. april 1993 og lov nr. 80 af 9. februar 1999.

Formålet er for det første at gøre det muligt administrativt at gennemføre eventuelle direktiver fra EU om forsvarlig behandling af dyr og beskyttelse af dyrs velfærd.

Bestemmelsen om hjemmel til administrativ gennemførelse af direktiver blev foreslået indsat i dyreværnsloven i 1992, idet der havde vist sig et behov herfor. De internationale forpligtelser på dyreværnsområdet, der tidligere i det væsentlige forelå som udkast til forordninger, som efter vedtagelsen virker som

national ret, havde i praksis vist sig i vidt omfang at blive fastsat som direktiver, der normalt kræver nationale opfyldelsesbestemmelser. Af lovtekniske såvel som af praktiske grunde fandt man det derfor hensigtsmæssigt i dyreværnsloven at åbne mulighed for, at sådanne regler kan gennemføres administrativt.

Forud for deltagelse i arbejdsgruppemøder i EU-regi inden for dyreværnsområdet afholder Justitsministeriet møder i en særlig komité (»den nationale komité«), hvor udkast til direktiver løbende gennemgås og drøftes. Den nationale komité består foruden af embedsmænd fra de berørte ministerier af særligt sagkyndige og af interesserepræsentanter fra landbruget og dyreværnsforeningerne. Derudover suppleres komiteen med eksperter og repræsentanter for interesseorganisationer inden for særlige områder, som skal drøftes. Direktivudkastene bliver tillige forelagt Folketingets Europaudvalg.

På denne baggrund vedtog Folketinget i 1993 den foreslåede ændring af dyreværnsloven.

Formålet er herudover at gøre det muligt administrativt at fastsætte regler, der sikrer anvendelsen af forordninger på dyreværnsområdet. Det kan f.eks. være bestemmelser om, at ansøgning om godkendelse i henhold til en forordning skal behandles af en bestemt myndighed, ligesom der kan udpeges en bestemt myndighed til at føre tilsyn og lignende i henhold til en forordning.

En sådan bestemmelse blev foreslået indsat i dyreværnsloven i 1998, idet der havde vist sig behov for at kunne fastsætte supplerende regler vedrørende anvendelsen af forordninger på dyreværnsområdet. Den foreslåede ændring blev indsat i dyreværnsloven ved lov nr. 80 af 9. februar 1999.

Adgangen til administrativt at fastsætte regler, der gør det muligt at opfylde vore internationale forpligtelser også på slagtekyllingeområdet, er således allerede givet i dyreværnsloven. Med gennemførelsen af en særlov for hold af slagtekyllinger finder Justitsministeriet, at bestemmelsen tillige bør medtages her. En lignende bestemmelse er også medtaget i de særlove, der er vedtaget om indendørs hold af svin, jf. lov nr. 404 af 26. juni 1998 om indendørs hold af drægtige søer og gylte og lov nr. 104 af 14. februar 2000 om indendørs hold af smågrise, avls- og slagtesvin.

Til § 20

Lovforslaget indeholder en række bemyndigelsesbestemmelser, hvorefter justitsministeren administrativt kan fastsætte nærmere regler om lysprogrammer og lysintensitet (§ 4, stk. 3), opgørelse af den gennemsnitlige belægningsgrad (§ 7, stk. 2), foder- og drikke-

vandsanlæg (§ 8), slagteriovervågning (§ 9, stk. 3), besætningskontrol og fødevarerregionens øvrige reaktionsmuligheder (§ 15), udlevering af oplysninger (§ 17, stk. 2) og om opkrævning af visse beløb (§ 18, stk. 6). Disse regler kan få stor indflydelse på såvel kyllingernes velfærd som producenterens økonomi. Det foreslås derfor, at justitsministeren forpligtes til at høre både dyreværnsorganisationer og andre organisationer, der efter ministerens skøn særligt berøres af reglerne, inden sådanne regler må fastsættes.

Dyreværnsloven indeholder i § 27, stk. 1, en tilsvarende lovbestemt høringspligt forud for udfærdigelse af administrative regler efter dyreværnsloven.

Bestemmelsen svarer til § 11 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Til § 21

Stk. 1 indeholder regler om straf for overtrædelse af lovens bestemmelser om obligatorisk brug af lysprogrammer (§ 4, stk. 1 og 2), tør og løs strøelsesmåtte (§ 5), uskadelig ventilation og klimastyring (§ 6), gennemsnitlig maksimal belægningsgrad (§ 7, stk. 1), krav om tilstrækkelig foder- og vandforsyning (§ 8, stk. 1), og om undladelse af at efterkomme et påbud om nedsættelse af belægningsgrad (§ 12) og om tilsidesættelse af vilkår som betingelse for at sætte belægningsgraden op (§ 13). Endvidere indeholder bestemmelsen regler om straf for overtrædelse af pligten til at yde hjælp til fødevarerregionens repræsentant i forbindelse med kontrolbesøg (§ 16, stk. 1) og pligten til at give oplysninger, der er nødvendige for gennemførelsen af fødevarerregionens kontrolbesøg (§ 17, stk. 1).

Hvis en producent ikke efterkommer påbud fra fødevarerregionen om at udbedre nærmere bestemte forhold i bedriften eller om at udarbejde en redegørelse eller lignende, jf. § 11, indeholder § 12 hjemmel til, at fødevarerregionen kan meddele producenten et påbud om at nedsætte belægningsgraden. Et sådant påbud forventes at være så belastende for producenten, at der ikke er behov for tillige at straffe vedkommende med bøde eller fængsel. § 21 indeholder derfor ikke regler om, at overtrædelse af påbud efter § 11 skal kunne straffes. Til gengæld kan overtrædelse af påbud om nedsættelse af belægningsgraden efter § 12 som nævnt ovenfor straffes.

Den foreslåede strafferamme er bøde eller fængsel indtil 4 måneder. Folketinget vedtog den 26. maj 2000 et forslag til lov om gennemførelse af forskellige lovændringer i forbindelse med gennemførelsen af en lov om fuldbyrdelse af straf mv. (ændringer som følge af straffuldbyrdsloven, afskaffelse af hæftestrafen

og prøveløsladelse af livstidsdømte mv. – lovforslag nr. L 146), jf. nu lov nr. 422 af 31. maj 2000.

Loven indebærer blandt andet, at hæftestraffen som strafart afskaffes med virkning fra den 1. juli 2001. Den foreslåede strafferamme svarer til en omregning af en strafferamme, der omfatter bøde eller hæfte, ifølge de principper, som er beskrevet i pkt. 2.3.1. og 2.2.5.5. i de almindelige bemærkninger til ovennævnte lovforslag (L 146).

Efter *stk. 2* kan der ligeledes fastsættes straf af bøde eller fængsel indtil 4 måneder i administrative forskrifter, der udfærdiges med hjemmel i loven. I bilaget til dette lovforslag er der i § 19 i Justitsministeriets udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion fastsat sådanne regler om straf for overtrædelse af visse bestemmelser i bekendtgørelsen.

Ifølge *stk. 3* er der mulighed for at pålægge juridiske personer, herunder sådanne enkeltmandsvirksomheder, der navnlig som følge af deres størrelse og organisation må sidestilles med en juridisk person (jf. straffelovens § 26, stk. 2), strafansvar i overensstemmelse med reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Bestemmelsen svarer med enkelte redaktionelle ændringer til § 12 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i arbejdsgruppens delrapport om slagtekyllinger.

Til § 22

Det foreslås i *stk. 1*, at loven træder i kraft den 1. januar 2002. Herved sikres det blandt andet, at slagterierne kan nå at indstille sig på de ændringer i arbejdsprocessen, som er en følge af de foreslåede regler om overvågning af indleverede slagtekyllinger, og at producenterne kan nå at anskaffe og installere lysprogrammer og eventuelle ekstra foder- og vandingsanlæg, der måtte være behov for som følge af kravet om lysprogrammer.

I *stk. 2* foreslås det, at der indføres en overgangsperiode med hensyn til kravet om en gennemsnitlig belægningsgrad på 40 kg/m², jf. lovforslagets § 7, stk. 1. Det foreslås således, at producenterne det første år efter lovens ikrafttræden må have en gennemsnitlig belægning i det enkelte hus på maks. 44 kg/m², hvorefter belægningen sættes gradvist ned med 1 kg/m² de følgende år, indtil producenterne fra den 1. januar 2006 og fremefter kun må have maks. 40 kg/m².

Forslaget om indførelse af en gennemsnitlig maksimal belægningsgrad på 40 kg/m² vil have økonomiske konsekvenser for langt hovedparten af slagtekyllingeproducenterne – navnlig producenter med meget høje belægninger. Hertil kommer formentlig omkostninger for følgeindustrien (rugerier og slagterier). Den foreslåede overgangsordning anses for at være tilstrækkelig lang til, at der kan ske en vis strukturtilpasning både hos producenter og i følgeindustrien samtidig med, at kyllingernes velfærd sikres hurtigst muligt.

Bestemmelsen svarer til § 13 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. delrapportens afsnit VIII.

Der henvises i øvrigt til de almindelige bemærkninger pkt. 8.

Til § 23

Bestemmelsen fastsætter lovens territoriale gyldighed.

Ved lov nr. 906 af 16. december 1998 for Grønland om hunde og dyreværn, som trådte i kraft den 1. januar 1999, er kompetencen til at fastsætte regler om beskyttelse af dyr i Grønland overgået til Grønlands hjemmestyre, hvorfor loven ikke skal kunne sættes i kraft for Grønland.

Bestemmelsen svarer til § 14 i arbejdsgruppens lovudkast, jf. afsnit VIII i delrapporten.

UDKAST til Bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion

I medfør af § 4, stk. 1, § 12, stk. 1, § 14, stk. 3-5, § 28, stk. 5 og stk. 7, i dyreværnsloven, jf. lov nr. 386 af 6. juni 1991, som senest ændret ved lov nr. 80 af 9. februar 1999, og i medfør af § 4, stk. 3, § 7, stk. 2, § 9, stk. 3, § 15, § 17, stk. 2, § 18, stk. 6, og § 21, stk. 2, i lov om hold af slagtekyllinger, jf. lov nr. [...], og efter forhandling med ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri og med de organisationer, der efter justitsministerens skøn særlig berøres af reglerne, fastsættes følgende:

Kapitel 1

Anvendelsesområde

§ 1. Reglerne i denne bekendtgørelse finder anvendelse på bedrifter med slagtekyllinger, der holdes til erhvervsmæssigt formål, og på rugeægsproduktion.

Stk. 2. Bekendtgørelsen finder ikke anvendelse på produktion af æg til konsum.

Definitioner

§ 2. Ved kyllinger forstås afkom af høns fra klækning til kønsmodenhed.

Stk. 2. Ved slagtekyllinger forstås kyllinger, som holdes med henblik på slagtning til brug for konsum.

Stk. 3. Ved rugeægsproduktion forstås hold af høns og kyllinger med henblik på produktion af æg til udrugning af slagtekyllinger.

Stk. 4. Ved huse forstås rum eller bygninger, hvori der holdes kyllinger eller høns.

Stk. 5. Ved embedsdyrlæge forstås en dyrlæge fra fødevareregionen, der har ansvaret for kødkontrollen på et fjerkræslagteri.

Kapitel 2

Fælles regler

Driftsledelse, tilsyn mv.

§ 3. Alle dyr skal tilses mindst to gange dagligt. Døde dyr skal fjernes med det samme. Syge,

tilskadekomne og afmagrede dyr og dyr med misdannelser skal aflives straks, medmindre der omgående iværksættes passende behandling.

Lysintensitet

§ 4. Dyrene skal i de perioder, hvor der er lys i huset, holdes ved en lysintensitet over alt i huset på ikke under 20 lux målt i dyrenes øjenhøjde. Ved hold af slagtekyllinger finder reglen i § 5 dog anvendelse.

Stk. 2. Lysintensiteten kan i særlige tilfælde reduceres, hvis det i den konkrete situation skønnes nødvendigt for at imødegå tilfælde af alvorlig fjerpilning eller kannibalisme blandt kyllingerne. Lysintensiteten må dog på intet tidspunkt være under 5 lux.

Kapitel 3

Hold af slagtekyllinger

Lysprogram

§ 5. I huse med slagtekyllinger skal der anvendes et lysprogram med følgende sammenhængende mørkeperioder:

- a) Fase 1: Fra 5 til 12 dage efter udrugning skal slagtekyllingerne have en mørkeperiode på ikke under 8 sammenhængende timer.
- b) Fase 2: Fra 13 til 28 dage efter udrugning kan mørkeperioden reduceres til 6 sammenhængende timer. Mørkeperioden kan yderligere reduceres jævnt fra 6 til 3 timer i løbet af fase 2, dog må den gennemsnitlige sammenhængende mørkeperiode i huset ikke være mindre end 4,5 time i døgnnet i hele fasen.
- c) Fase 3: Fra 29 dage efter udrugning til 5 dage før slagtning kan mørkeperioden reduceres til 3 sammenhængende timer. Mørkeperioden kan yderligere reduceres jævnt i løbet af fase 3, dog må den gennemsnitlige sam-

menhængende mørkeperiode i huset ikke være mindre end 1,5 time i døgnnet i hele fasen.

Stk. 2. Overgangen fra mørke til lys skal ske ved forøgelse af lysintensiteten til 5 lux (dæmring). Overgangen fra lys til mørke skal ske ved reduktion af lysintensiteten til 5 lux (skumring). Skumrings- og dæmringsperioden skal have en varighed på ikke under 30 minutter.

Stk. 3. Slagtekyllingerne kan holdes ved konstant lys de første fem dage efter udrugning og de sidste fem dage før slagtning af de sidste kyllinger i en flok.

Stk. 4. Hvis slagtekyllingerne har adgang til uendørs arealer, og de får en mørkeperiode svarende til nattens længde ifølge årstiden eller af samme længde som nævnt i stk. 1, kan anvendelse af det i stk. 1 beskrevne lysprogram dog undlades.

Belægningsgrad

§ 6. Den gennemsnitlige belægning i det enkelte hus måles som den gennemsnitlige belægning for det aktuelle hold og de to forudgående hold slagtekyllinger i samme hus.

Tilsyn på slagteri

§ 7. I forbindelse med inspektion af de levende slagtekyllinger, der indleveres til slagteriet, vurderer embedsdyrlægen fjerdragtsens tilstand. Embedsdyrlægen, eller en tilsynstekniker under embedsdyrlægens tilsyn, foretager tillige en stikprøvevis undersøgelse af trædepuder på de indleverede slagtekyllinger, jf. stk. 2.

Stk. 2. På slagtekyllinger fra samme hus udtages efter slagtning en fod fra 50 forskellige kyllinger fra henholdsvis den første og den sidste tredjedel af holdet. Trædepuderne på disse 100 kyllingefødder undersøges for svidninger (ammoniakforbrændinger) og andre synlige skader, som kan skyldes velfærdsproblemer i det hus, hvorfra kyllingerne hidrører.

§ 8. Ved trædepudeundersøgelsen efter § 7 tildeles hver kyllingefod points efter følgende skala:

- 1) Ingen svidninger – 0 point.
- 2) Få og mindre alvorlige svidninger – 1 point.
- 3) Mange eller alvorlige svidninger – 2 point.

Stk. 2. Hvis de i § 7, stk. 2, nævnte 100 kyllingefødder fra samme hold slagtekyllinger tilsam-

men tildeles højst 40 point, foretager embedsdyrlægen sig ikke yderligere.

Stk. 3. Hvis de i § 7, stk. 2, nævnte 100 kyllingefødder fra samme hold slagtekyllinger tilsammen tildeles fra 41 til højst 80 point, skal embedsdyrlægen gøre den ansvarlige producent opmærksom herpå med henstilling om straks at rette op på utilstrækkelige forhold. Embedsdyrlægen kontrollerer, om de påpegede forhold er udbedret ved indleveringen af det næste hold slagtekyllinger fra samme hus. Hvis det næste hold slagtekyllinger fra samme hus på ny tildeles 41 point eller mere, skal embedsdyrlægen indberette det til vedkommende fødevareregion.

Stk. 4. Hvis de i § 7, stk. 2, nævnte 100 kyllingefødder fra samme hold slagtekyllinger tilsammen tildeles fra 81 til 200 point, skal embedsdyrlægen straks indberette forholdet til vedkommende fødevareregion.

§ 9. Hvis slagtekyllingernes fjerdragt er mere end almindeligt tilsmudset, skal embedsdyrlægen gøre den ansvarlige producent opmærksom herpå med henstilling om straks at rette op på utilstrækkelige forhold. Embedsdyrlægen kontrollerer, om de påpegede forhold er udbedret ved indleveringen af det næste hold slagtekyllinger fra samme hus, og hvis det ikke er tilfældet, skal embedsdyrlægen indberette det til vedkommende fødevareregion.

Stk. 2. Hvis slagtekyllingernes fjerdragt er stærkt tilsmudset, skal embedsdyrlægen straks indberette forholdet til vedkommende fødevareregion.

Opfølgende kontrol

§ 10. Fødevareregionerne vurderer på baggrund af de indberetninger, som modtages fra embedsdyrlægerne, jf. § 8 og § 9, om der er behov for at foretage et kontrolbesøg i besætningen, eller om forholdene kan søges udbedret ved en skriftlig henvendelse til producenten. En sådan henvendelse kan eventuelt indeholde påbud om enten at rette op på forholdene eller at udarbejde en nærmere redegørelse efter retningslinjerne i § 13. I sådanne tilfælde skal fødevareregionerne løbende vurdere, om der opstår behov for at foretage et kontrolbesøg i besætningen. Kontrolbesøg skal i givet fald udføres af en dyrlæge med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Stikprøvebaseret besætningskontrol

§ 11. Fødevareregionerne skal hvert år foretage stikprøvekontrol omfattende mindst 5 % af de produktionssteder, der ifølge Det Centrale HusdyrbrugsRegister (CHR) har produktion af slagtekyllinger, dog mindst 50 produktionssteder årligt.

Stk. 2. Kontrollen skal foretages tidligst én uge før, det aktuelle hold slagtekyllinger på produktionsstedet forventes slagtet.

Stk. 3. Kontrollen kan gennemføres i forbindelse med udførelse af kontrol af slagtekyllingebedrifter i medfør af anden lovgivning. Kontrolbesøgene skal udføres af en dyrlæge med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Udførelse af besætningskontrol

§ 12. Fødevareregionernes kontrolbesøg i medfør af § 10 og § 11 skal som minimum omfatte en undersøgelse af de fysiske rammer for opdrættet af slagtekyllinger, jf. stk. 2, og forhold vedrørende den daglige driftsledelse, jf. stk. 3.

Stk. 2. Undersøgelsen af de fysiske rammer for opdrættet skal ske på baggrund af dokumenterede oplysninger fra producenten og skal navnlig ske på baggrund af de oplysninger, som er angivet i pkt. A i bilaget til denne bekendtgørelse.

Stk. 3. På baggrund af de dokumenterede oplysninger fra producenten som nævnt i stk. 2, foretager fødevareregionen en undersøgelse af forhold vedrørende den daglige driftsledelse. Undersøgelsen skal navnlig omfatte de elementer, som er angivet i pkt. B i bilaget til denne bekendtgørelse.

Stk. 4. Producenten har pligt til at være i besiddelse af de oplysninger, som fremgår af pkt. A i bilaget til denne bekendtgørelse, på det enkelte produktionssted.

Stk. 5. Kontrolbesøgene skal udføres af en dyrlæge med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Redegørelse mv.

§ 13. Når en fødevareregion meddeler en producent påbud om at udarbejde en redegørelse for tiltag, som er nødvendige for at udbedre de påpegede forhold, skal redegørelsen som minimum indeholde en beskrivelse af indsatsområder og et forslag til en tidsplan for gennemførelsen af nødvendige tiltag.

Kapitel 4

*Rugeægproduktion**Strøelse*

§ 14. Husene skal i hele produktionsperioden have en strøelsesmåtte, der er løs og tør i overfladen.

Ventilation og klimastyring

§ 15. Bygningernes isolering, opvarmning og ventilation skal sikre, at luftcirkulation, støvindhold, temperatur, relativ luftfugtighed og koncentrationer af luftarter holdes på et niveau, som ikke er skadeligt for dyrene. Temperaturen i husene må ikke i væsentlig grad overstige temperaturen udenfor i varme perioder.

Trimning af næb

§ 16. Trimning af næb er forbudt. Trimning af næb på en flok kyllinger kan dog inden 10 dage efter udrugning i særlige tilfælde foretages, hvis det er nødvendigt for at imødegå alvorlig fjerpilning eller kannibalisme eller for at hindre skade på høner under parring.

Stk. 2. Der må maksimalt trimmes 1/3 af kyllingens næb målt fra næseborets yderste del til næbspidsen. Trimning må kun foretages af en person, som har modtaget kyndig vejledning heri.

Stk. 3. Den dyrlæge, som rugerier ifølge lovgivningen skal antage til at føre tilsyn, skal ved disse tilsyn også påse, om trimning af næb foretages i overensstemmelse med stk. 1 og 2, og om næbtrimningen i øvrigt sker på en dyreværns-mæssig forsvarlig måde.

Amputation af tæer, kam og sporer

§ 17. Amputation af tæer, kam og sporer er forbudt. Amputation på en flok hanekyllinger kan dog undtagelsesvist ske inden 72 timer efter udrugning, hvis det i det enkelte tilfælde skønnes nødvendigt af hensyn til dyrenes velfærd. Ved amputation af tæer må kun det yderste led af den bagudrettede tå fjernes.

Brug af fjerpilningshæmmende midler

§ 18. Anvendelse af fjerpilningshæmmende midler, der hæftes på høns for at reducere deres synsfelt (»briller«) eller sættes på hønseenes øje-

æble for at ændre deres farvesyn (farvede »kontaktlinser«), er forbudt.

Kapitel 5

Gebyr for erindringsskrivelser

§ 19. For erindringsskrivelser betales et gebyr på 50 kr.

Kapitel 6

Straf

§ 20. Med bøde eller fængsel indtil 4 måneder straffes den, der overtræder §§ 3-5, § 12, stk. 4, §§ 14-15, § 16, stk. 1 og 2, og §§ 17-18.

Stk. 2. Der kan pålægges selskaber mv. (juridiske personer) strafansvar efter reglerne i straffelovens 5. kapitel.

Kapitel 7

Ikrafttræden

§ 21. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2002.

Bilag

Kontrol af de fysiske rammer for hold af slagtekyllinger og af forhold af betydning for den daglige driftsledelse

A. Fødevareregionens kontrolbesøg i medfør af §§ 10-12 skal som minimum omfatte en undersøgelse af de fysiske rammer for opdrættet af slagtekyllinger på baggrund af følgende oplysninger vedrørende de seneste tre rotationer af kyllinger:

1. Husets areal.
2. Antal indsatte dyr.
3. Antal kg leveret kylling jf. slagterifregninger.
4. Antal kasserede dyr og årsagen hertil.
5. Fodertrug og vandforsyning, herunder art og kapacitet.
6. Ventilationskapacitet, kølemulighed og temperaturregulering.
7. Belysning, herunder beskrivelse af det anvendte lysprogram og lysintensitet.
8. Reserve- og alarmsystemer ved el-svigt.
9. Konstaterede svigt af ventilationssystemet.

B. På baggrund af de dokumenterede oplysninger som nævnt i pkt. A foretager fødevareregionen en undersøgelse af forhold vedrørende den daglige driftsledelse. Undersøgelsen skal navnlig omfatte følgende elementer:

1. Strøelseskvalitet, herunder mængde og beskaffenhed.
2. Aflivede og selvdøde dyr og dyr, som burde have været aflivet, f.eks. på grund af skader eller ekstrem lav vægt, samt kontrol af producentens procedure til brug for tilsyn hermed.
3. Sygdomsforhold i besætningen, herunder konstatering af eventuelle specifikke, smitsomme sygdomme eller trivselsproblemer som følge af utilstrækkelige forhold vedrørende indretning, pasning og drift. Det bør i den forbindelse undersøges, hvilke tiltag der er gjort for at afhjælpe forhold, som må antages at være årsag til en høj sygdomsfrekvens eller dødelighed, og om anvendelsen af eventuel medicinering er sket korrekt.
4. Helhedsvurdering af dyrenes tilstand, herunder undersøgelse af fjerdragts og trædepudernes beskaffenhed, flokkens ensartethed, ernæringstilstand samt benkonstitution af et repræsentativt udsnit af flokken.
5. Drøftelse med producenten om management med hensyn til udførelsen af den daglige drift, herunder tilsyn med ventilations- og temperaturforhold samt kontrol af reserve- og alarmsystemer. Fødevareregionen gennemgår endvidere forbruget af foder og vand, herunder om mængden afviger fra et normalt forbrug.
6. Gennemgang af producentens journalføring.

Til lovforslag nr. L 156. Skriftlig fremsættelse (31. januar 2001)

Justitsministeren (Frank Jensen):

Herved tillader jeg mig for Folketinget at fremsætte:

Forslag til lov om hold af slagtekyllinger.
(Lovforslag nr. L 156).

Lovforslaget har til formål at sikre en bedre velfærd for slagtekyllinger, det vil sige kyllinger, der holdes erhvervsmæssigt med henblik på slagtning til brug for konsum.

Lovforslaget bygger på en model fra den arbejdsgruppe om slagtefjerkræ, som jeg nedsatte den 8. oktober 1998. Arbejdsgruppen fremlagde i november 2000 en delrapport om slagtekyllinger.

Et stort velfærdsmæssigt problem for slagtekyllingerne er benproblemer, som bl.a. skyldes deres hurtige vægtforøgelse. Kyllingerne holdes i mange besætninger ved konstant lys næsten 24 timer i døgnet, så de kan æde hele tiden og dermed forøge vægten hurtigt. Det foreslås derfor, at der fastsættes regler for belysningen i kyllingehusene (lysprogrammer). Formålet hermed er bl.a. at give kyllingerne længerevarende hvileperiode, hvilket medvirker til at reducere deres benproblemer.

En anden væsentlig medvirkende årsag til slagtekyllingernes benproblemer er høje belægningsgrader, hvor mange kyllinger skal gå sammen på meget lidt plads. Det foreslås derfor, at der indføres en maksimal belægningsgrad på 40 kg levende kylling pr. kvadratmeter gulvareal.

Da nedsættelse af belægningsgraden i forhold til den nuværende praksis imidlertid vil medføre betydelige økonomiske konsekvenser for de fleste slagtekyllingeproducenter og for følgeindustrien (rugerier og slagterier), indeholder lovforslaget en overgangsperiode på 4 år, hvor producenterne gradvis kan sænke deres belægning fra maks. 44 kg pr. m² det første år efter lovens ikrafttræden til 40 kg pr. m² efter fire år.

Kvaliteten af strøelsen har stor betydning for kyllingernes velfærd. Lovforslaget indeholder derfor tillige et krav om, at strøelsesmåtten i hele produktionsperioden skal være løs og tør i overfladen. Kvaliteten af strøelsen er meget afhængig af ventilation og klimastyring i kyllingehusene, og blandt andet for høje temperaturer i husene kan forringe kyllingernes velfærd betydeligt. Der foreslås derfor også et krav om, at ventilationen og klimastyringen skal sikre, at kyllingerne ikke lider skade.

Endvidere foreslås det, at der på kyllingeslagterierne indføres en overvågning af kyllingernes velfærd. Slagteriets embedsdyrlæge, der som led i kødkontrollen fører tilsyn med de levende kyllinger ved ankomsten til slagteriet, skal således i forbindelse med dette tilsyn også løbende vurdere tilstanden af kyllingerne. Denne overvågning på slagterierne foreslås suppleret med en stikprøvebaseret velfærdskontrol ude i kyllingebesætningerne, som foreslås foretaget af dyrlæger fra fødevareregionerne med særlig indsigt i dyrevelfærd.

Endelig foreslås det, at overvågningsordningerne suppleres med et passende sanktionssystem. Lovforslaget giver således fødevareregionerne en række forskellige reaktionsmuligheder.

Overvågnings- og sanktionssystemet foreslås primært finansieret af slagtekyllingeproducenterne, dog med mulighed for at lade en stor del af omkostningerne blive dækket af en sammenlutning af producenter.

Lovforslaget indeholder endvidere bemyndigelsesbestemmelser til justitsministeren til administrativt at fastsætte nærmere regler om ovennævnte forslag, samt om foder- og drikkevandsanlæg og lysintensiteten i kyllingehusene. På baggrund af arbejdsgruppens delrapport er der udarbejdet et udkast til bekendtgørelse om hold af slagtekyllinger og rugeægsproduktion.

Bekendtgørelsesudkastet er optrykt som bilag til dette lovforslag.

Idet jeg henviser til lovforslaget og de ledsagende bemærkninger, skal jeg herved anbefale forslaget til det høje Tings velvillige behandling.